forum

15 Ocak 1969 Sayı: 355 150 Kuruş

KKK

KOMER KURDAŞ KADİLLAK

ben amerika'dayken..

doğru düşüncenin kökeni

hasta işçilerin ücretleri nereye?

"komando"sslar

olaylara bakış

«komando»sslar

"Geç kalmış Başbuğ" Alpaslan Türkeş'in, bir süredenberi "sağ, sağ, sağ" temposuyla talim yapan "komando"ssları, fazla talimle döne döne başları dönmüş olacak ki, kimine göre "Ergenekon Aslanları", kimine göre "Ergenekon Keçileri", kimine göre de "Türkeş Kuzuları" adıyla ortaya çıkıp, sola sola saldırarak, Komer'e yer açmağa çalıştılar. Türkeş ise, "Komando yok, Gençlik Kolu var" diye beyanda bulundu, Nato'yu, Cento'yu, Amerika'yı övdü.

bir koca soru

Bonn'daki devrimci Türk işçileriyle gerici Türk işçileri kıyasıya dövüştüler. Nedenler ayni: "Go homme! - Welcome!"

Devrimci işçilerin pankartları özellikle dikkati çekiyordu. Örneğin şöyle deniliyordu birinde: "Fransa'da Dreyfüs, Türkiye'de Alkılıç. 1933'de Almanya, 1967'de Yunanistan. Ya 1969'da?"

sorokin-plân

Sovyet ekonomisti Sorokin'in hazırladığı bir plân, günün tartışma konusudur. Bu plâna göre, yirmi yıllık bir süre içinde, bütün sosyalist ülkeleri kapsayan bir tek siyasî ve ekonomik sistem kurulacaktır. Kapitalist dünyanın Ortak Pazarından daha mükemmel olacağı belirtilen bu plânda, sanayi kesiminde hükümetlerüstü yönetimlerin kurulması özelliği dikkati çekmektedir. Böylece, sosyalist ülkelerin ekonomik birliği sağlanmış olacaktır.

mesaj

Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, yurt dışındaki işçilerimize gönderdiği ve Köln'deki Batı Almanya Radyosundan kendi sesiyle verilen mesajında, işçilerden, "kötü akımlara gözlerini ve kulaklarını kapatmalarını ve daima çok çalışmalarını, çok döviz göndermelerini" istemiştir.

ah ki ah!

Anayasa Mahkemesi, tabii senatör Mucip Ataklı, Sezai Okan, Suphi Karaman, Şükran Özkaya ve Ekrem Acuner'in dokunulmazlıklarını kaldıran Senato kararını esastan bozdu. AP'li senatörler, herhalde, "Anayasa Mahkemesinin bulunduğu memlekette biz nasıl hizmet edelim halka?" diye sızlanmaktadırlar.

boşuna gayret!

TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, AP İktidarının, kişinin temel hak ve özgürlüklerini biraz daha yoketmeyi amaçlıyan terör tasarıları hakkında şöyle dedi:

"AP İktidarı, yeniden fikir suçları ihdas etmektedir. Çünkü, sermayeci sınıfların imtiyazlarını korumak azminde olan ve milli menfaatleri sermayeci sınıfların menfaatiyle bir gören AP için muhalif partilerin, hele sosyalist düşüncede olanların, herhangi bir çıkışını, milli bütünlüğü, milli güvenliği zedeliyecekmiş gibi göstermek zor olmıyacaktır. AP, (..) bu gibi tasarıları kanunlaştırsa bile, biz bunun aleyhinde, Anayasa Mahkemesine başvuracağız."

Sermaye sözcülerinin, bu söze nasıl diş gıcırdattıklarını ve "Biz de biliyoruz bu kanunu kurtaramıyacağımızı; fakat sizleri de bir süre oyalarız ya, dikkatleri başka yönlere çekeriz ya.." dediklerini söylemek gereksiz.

aç-kapa!

"Özel okulculuğu gayrimeşru kazanç haline getiren" Cağaloğlu Özel Mimarlık ve Mühendislik Yüksek Okulu kapatıldı.

Okullar, şimdilerde, "meşrû" ve "gayrimeşrû" diye ikiye ayrılmaktadır. Gayrimeşrûlar özel sektöre aittir.

savaş ve barış

Sosyalist gençlik, 1969'u "yabancı sermaye ile savaş yılı" ilân etti.

Ya dolarist gençlik?

«duman ve alev»

Başlığa bakıp da, şair Ömer Faruk Toprak'ın yeni çıkardığı ve geçmiş yılların faşistliğini anlatan kitabından sözedileceği sanılmasın.

Kartal'daki Singer Fabrikasını işgal eden işçileri fabrikadan çıkarmak için polisin gözyaşartıcı bomba kullanması üzerine işçiler, makinaları kırdılar ve polisle çatıştılar. Fabrika ateşe verildi. Disk Genel Başkanı Kemal Türkler, Hükümetin istifasını istedi.

keban

Keban'daki yabancı işverenin, Keban Kaymakamlığına başvurarak, grev nedeniyle işlerine son verilen 1200 işçinin şantiyeye sokulmamasını istemesi ve şantiyenin çevresinin polis ve jandarmayla çevrilmesi üzerine, işçilerle zabıta kuvvetleri arasında kanlı çatışmalar oldu, 2 jandarma eri, 4 polis ve birçok işçi ağır yaralandı, 42 işçi tutuklandı, Kaymakamın evi dinamitlendi.

sıkışınca

TİP Gölcük İlçe binası saldırıya uğradı. Demek ki çok sıkıştılar!

Bağımsız bir milletvekili ile YTP'li bir milletvekili (adları önemli değil!), AP'ye girdiler.

Demek ki çok sıkıştılar!

yürüdüler

Eğitim ödeneği ve ek ders ücreti alamıyan Erzurum öğretmenleri sessiz bir yürüyüş yaptılar. Yürüyüşe 300 kadar öğretmen katıldı. Ellerindeki dövizlerde şunlar yazılıydı: "520 lira maaş, 350 lira ev kirası", "Ertem, istifa!", "Kültür emperyalizmine paydos!", "Devrim için eğitim istiyoruz!"

Tutucu öğretmenlerin sendikası İLKSEN ise, yürüyüşe karşı olduğunu bir bildiri ile açıkladı.

gün içinde

Orman Fakültesi Yurdunu CKMP'li komandolar işgal etti. Prof. Bülent Nuri Esen, "Komandoculuk ihtilâl getirir" dedi. ODTÜ bir ay süreyle kapatıldı. Komer'in arabasını yakan ve tutuklanmak için aranan yedi öğrenci, "Olayları Rektör hazırladı" dedi. Karma Komisyon, Çetin Altan'ın dokunulmazlığını kaldırdı. 17 şilepte grev başladı. Harp malûlleri yürüyüş yaptı. İnönü, "Fikirler saldırıyla yürütülemez" dedi. Solcu 6 öğrenci ölesiye dövüldü.

Ertesi gün: Üniversiteli devrimci gençler Ankara'da yürüyüş yaptı. CKMP'li komando lideri öldürülesiye dövüldü. Bölükbaşı, "Amerika üsleri tehlike kaynağı" dedi. Vehbi Koç, özel vakfa 10 milyon lira bağışladı. Tedbirler Kanununun iptalini Anayasa Mahkemesi kabul etti. Petrol işimiz Allah'a kaldı.

türkçesi bu!

öf be!

Tanırsın grev hakkını; ilân edersin dosta - düşmana; ama, devletin ağırlığını işverenden yana korsun; polisin ve candarmanla, sarı işçin ve sarı sendikacınla, anti-demokratik yasaların ve sömürü düzeninden yana savcılarınla vurursun işçinin beline beline!

Böyle grev hakkı, yaşatmaz demokrasiyi! Yaşatmaz, ve o korkulan son, patlamalarla çıkar ortaya.

Aydınlar elinde pestili çıkmış faşist ceza maddelerine Anayasayı kıskıvrak zincire vurdurtur; Anayasanın emirlerini yerine getirecek yerde, karanlığın batağında çırpınan yoksul halkın kör-alışkanlıklarını gıdıklar, şeytanın bile aklının ermediği seçim oyunlarıyla oyları torbalayıp kurulursun koltuğa; kapitülasyonların kaldırıldığı günlerde bile kapitülasyonun ne olduğunu anlamıyan ve şimdi hiç anlamıyan okutulmamış halkın gözünün içine baka baka emperyalizmle cilveleşir, bir CIA ajanını büyükelçi olarak kabul edecek kadar, yurdun bağımsızlığıyla alay edersin; 'emperyalizmden kurtuluş savaşının ateşi'ni söndürmek için faşizmin pirelerini ortalarda zıplattırır, bir ülkenin kutsal kurtuluş savaşını basit zabıta olayları gibi göstermek için binbir şaklabanlık yaparsın; kitap toplattırır, aydın tutuklarsın; okul açacak yerde hapisane açarsın; aydınla emekçiyi doldurursun hapisanelere; boşaltırsın devletin kasasını üçbuçuk üçkâatçının cebine; ithalât - ihracat yaftası arkasında Halep çarşısına döndürürsün ülkeyi; kül yutmayan memuru sürersin bir uçtan bir uca; yerleştirirsin sallabaşları subaşlarına; köylü topraksız, işçi işsiz, öğrenci fakültesiz; sokakta soğukkanlı görünmeğe çalışır, serin serin demeçler verir, fakat kapalı kapılar ardında şiddet tedbirleri tezgâhlar, biraz daha tıkamağa çalışırsın tıkanmış kanalları; sonra da bol tükrüklü nutuklar atarsın dünyaya karşı: "Batı ittifakı... Demokraaasi... Nato, Cento, çimento..." Sonra da pis pis sırıtırsın: "Anayasa paspas mı ki tepeliyelim?"

Demokrasi bu değildir, beyler! Bu, demokrasinin sadece bir yüzüdür; yani tefeciler, üçkâatçılar, kompradorlar, sömürücüler cânibinden görünen yüzü! Demokrasinin bir de asıl yüzü vardır ki, yalanlara, sahteciliklere, sömürücülüklere, aldatmacalara tepkilerle gelişir, oluşur ve pırıl pırıl çıkar ortaya. Okul vardır onda, iş vardır onda, yuva vardır onda, kardeşlik, barış, sevgi, saygı vardır onda; hırsızlık yoktur onda, sömürme yoktur onda, kan yoktur, kin yoktur, kir yoktur onda! İşte sizin, tek tek insan hayatını karartmaktan öte bir anlam taşımıyan baskı tedbirleriniz, şiddet denemeleriniz, faşizm gevelemeleriniz, demokrasinin bu yüzünü halka göstermemek içindir, tanıtmamak içindir. Aydından korkunuz buradan geliyor sizin, aydın düşmanlığınız buradan geliyor! Çıkar ve sömürü teknenizde açılan her deliği dış desteklerle tıkamağa çalışmanız boşuna değil! Ama bu tekne birgün mutlaka çürüyecek ve delikleri tıkaç tutmaz olacaktır.

Yalan, yalan, yalan... Aldatma, aldatma, aldatma... Uşak, uşak, uşak... Satılmış, satılmış, satılmış... Baskı, baskı, baskı... Kir, kir, kir...

Öf be!
Öf be!
Öf be!

Düşmiyecek mi dilimizden şu beyitler hâlâ :

"Mülkü tahrîb eyledik zevk-ı riyâset nâmına
Adli yıktık halkı mahvettik siyâset nâmına"

Kimin mi bu beyit?
1920'lerde ölmüş olan Reşit Akif Paşa'nın!

hüseyin korkmazgil

KKK

(komer-kurdaş-kadillak)

KONGREYE SUNULMAYAN ÖNERGE

Selim Sırrı Tarcan salonunda o gün pek sinirli bir hava esiyordu. Bazı delegeler, hazırladıkları bir önergeyi Divan Başkanlığına vermek istiyorlar; bazılarıysa "şimdilik buna lüzum yok" gerekçesiyle önergenin verilmesini önlemeğe çalışıyorlardı. Sonunda, önergenin Divan'a verilmemesi uygun görüldü.

Kongre, TİP'in, 9 - 12 Kasım günlerinde toplanan 3. Olağan Büyük Kongresiydi. Önergenin konusu ise, Türkiye'ye büyükelçi olarak atandığı söylenen Robert Komer adlı bir Amerikalının "İstenmeyen Adam" ilân edilmesiydi.

Kongre bitti. Delegeler, "böyle birinin Türkiye'ye büyükelçi olarak gelmesine izin verilmez" rahatlığı ve güveni içinde, illerine dağıldılar. Fakat düşündükleri gibi olmadı; Amerikan basınında bile adı "Honcho"ya, yani "Kasap"a çıkmış olan, Johnson'un Vietnam'daki "işkence âleti", CIA'nın 1 numaralı adamlarından Komer, Üniversite gençliğinin şiddetli protestosu altında Esenboğa havaalanına indi ve Çankaya'ya çıktı. Paracıklarını ve itibarlarını, vatanı emperyalizmin ağzına atmağa borçlu olan işbirlikçiler basını ise "Vietnam Cellâdı" Komer'i "Welcome Mister Komer" başlığıyla karşıladı. Halkımızın çoğunun, hattâ okumuşlarımızın çoğunun dahi anlamını bilmediği "Pasifikasyon" sözcüğü ortalıkta dolaşıp durdu bir süre. Ne zaman ki olaylar gelişti, uyanık sosyalist gençlik ve yazarlarla TİP konuya iğildi, o zaman anlaşıldı Pasifikasyon sözcüğünün gerçek anlamı ve Komer'in Türkiye'ye niçin büyükelçi olarak gönderildiği.

MİSTER CADİLLAC

ODTÜ Sosyalist Fikir Kulübü, değerli sanatçı Ruhi Su ile birkaç toplumcu şairin katılacağı bir "Sanat Gecesi"nin hazırlığı içindeydi. Gece, 7 Ocak 1969 Salı günü saat 20.00'de başlıyordu. Afişler asılmış, biletler satışa çıkarılmıştı. Fakat 6 Ocak Pazartesi öğleden sonra bir haber, bomba gibi patladı: ODTÜ'ne giden Amerikan Büyükelçisi Komer'in Cadillac marka arabası öğrenciler tarafından yakılmıştı. Önce USİS (Amerikan Haberler Merkezi), ardından da akşam gazeteleri ve Ankara Radyosu, olayı büyük puntolarla verdi. Telefonlar ve kafalar hızla çalışmaya başladı: Komer niçin gitmişti ODTÜ'ne? Araba nereye bırakılmıştı? Yakma olayı sırasında ne gibi olaylar çıkmıştı? Kurdaş ve Komer'in tepkileri ne olmuştu?

Amerikan Haberler Merkezi'nin, yerli basından önce harekete geçerek, olayı kendi açısından kamuoyuna vermeğe çalışması, olaydan hemen yarım saat sonra bülten dağıtması ise, zihinleri iyice karıştırdı. İşbirlikçi basın ve emperyalizmin uşağı politikacılar, olayda "sol tahrik" bulunduğunu, olayın bir avuç sol öğrencinin tertibi olduğunu, Türk halkının yüksek misafirperverliğiyle bağdaşmıyan bu olayın sorumlularının derhal adalete teslim edileceklerini, Türk kamuoyunun olaydan dolayı üzüntüsünün büyüklüğünü yazıp çizip söyliyerek zihinleri daha da karıştırmağa çalıştılar. "Olayın tertipçisi" diye tanıtılan öğrencilerden birkaçı tutuklandı, ötekilerse tutuklanmak üzere aranmağa başladı. Yurt basan polis, ODTÜ'ne ve öğrenci yurtlarına girmiyordu; çünkü Rektör Kurdaş, polis çağırmamıştı. Fakat Kurdaş, teslim olmıyan öğrencilerin kolay yakalanabilmeleri için, ODTÜ'ni kapattığını bildirdi. Danıştay ise, kapatma kararını bozdu, yürütmeyi durdurdu.

Bu arada, CKMP'li komandolar, "komünistleri ezeceğiz" gürültüsüyle ortaya çıkıp, yurtları ve fakülteleri basmağa başladılar. Ankara'da Yüksek Öğretmen Okulu, Fen Fakültesi ve Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğrenci Yurdu, İstanbul'da Orman Fakültesi Oğrenci Yurdu, kendilerine "Milliyetçi Toplumcu" adını veren, basının alay olsun diye "komando" adını taktığı nazi kırıntıları tarafından saldırıya uğradı. Bunu fırsat bilen Orman Fakültesi Dekanı, Fakülteyi kapattı. İstanbul Yüksek Teknik Okulu, boykotun 36. gününde, Bakanlık emriyle kapatıldı. Anti-emperyalist yazılarıyla tanınmış Doç. Dr. Osman N. Koçtürk ile İYTÖ öğretim üyesi Melih Köknel görevden uzaklaştırıldılar.

CADİLLAC'IN KÜLLERİNİN GİZLİYEMEDİĞİ GERÇEK

Günlük ve haftalık gazete ve dergiler, olayın seyrini ve gelişmesini kendi meşreplerine uygun biçimde, yeterince verdikleri için, biz burada, daha çok, Forum'un bu sayısına kadarki gelişimden süzülüp billûrlaşan birtakım sorular üzerinde duracağız. Bu soruların cevapları, Amerikan emperyalizminin Türkiye'de oynamak is-

nereye mister kadillak?

Kendin gelmeden ünün geldi. Geribırakılmış da olsa, yenmiş - yutulmuş, uyutulmuş da olsa, burası Türkiye'dir, Mister Kadillak, Vietnam değil! Çanakkale önlerinden tanırız seni, Kurtuluş Savaşında İzmir limanındaki savaş gemilerinden tanırız! Biliyorsun ki, işbirlikçilerin de olsa, "Key Man"ların da olsa, casusların da olsa, hattâ bizzat sen casus da olsan, böylesi işlerde son söz, daima, büyük halkındır: Gaspedilecek toprağı, kırılacak kasası, yağmalanacak fabrikası olmıyan; bir kolunu Çanakkale önlerinde, bir bacağını Kurtuluş Savaşında, bir gözünü Yemen'de, ciğerinin tekini kapkaççının elinde bırakan bu büyük halkın!

Nereye, Mister Kadillak?

Ne işin var, Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde? Türk solunun gücünü öğrenmeğe mi gidiyorsun? Sosyalist, anti-emperyalist üniversite gençlerini polisle karşıkarşıya getirmek mi istiyorsun? Anti-demokratik bile olsa, yürürlükteki yasalara saygılı olmasını bilen sosyalist gençleri kışkırtıp, törpületmek midir, etkisiz hale getirtmek midir amacın? Kamuoyunu mu yoklamak istersin, çeşitli çevrelerin tepkisini mi ölçmektir niyetin? Zemin yoklaması mıdır yapmak istediğin? Yoksa, uyduruk komandolara meydan açmak, terör tasarılarına gerekçe hazırlamak mıdır aklındaki? Yoksa, yoksa, Türkiye İşçi Partisi'ni yasa-dışına düşürmeğe mi çalışıyorsun? Ama TİP, basmaz o tahtalara, Mister Kadillak! Geribırakılmış ülkenin sosyalist partisi de olsa, yeni-emperyalizmin oyunlarını sıfıra indirecek bilgiye ve görüşe sahiptir bu partiye gönülvermişler, Mister Kadillak!

Kurdaş mı çağırdı seni, Mister Kadillak?

Sen mi çağırttın kendini, Mister Kadillak?

Kaç gün sürmüştür ki para gücünün saltanatı, Mister Kadillak!

Nereye, Mister Kadillak?

Demek, "nankör"üz ha?

Ayıbettin, Mister Kadillak!

tediği oyunun içyüzünü gözler önüne serecek niteliktedir:

1 — Robert Komer kimdir? Vietnam'da hangi görevle çalışmış ve neler yapmıştır? Johnson, kendisini ne ile ve niçin taltif etmiştir?

2 — Böyle bir kimsenin, böyle bir zamanda Türkiye'ye Büyükelçi olarak yollanmasının amacı nedir?

3 — Cumhurbaşkanı Sunay, Komer'in büyükelçilik sıfatını hemen mi kabul etmiştir?

4 — Komer ve Türk sorumlular, "İstenmeyen Adam" ilân edilmenin anlamını bilmiyorlar mıydı ve protestolar üzerinde hiç durmamışlar mıdır?

5 — Komer ve Türk sorumlular, Esenboğa havaalanında Komer'i protesto eden üniversite gençlerinden çoğunluğun ODTÜ öğrencileri olduğunu bilmiyorlar mıydı?

6 — Komer'i Rektör Kurdaş mı çağırmıştır Üniversiteye, yoksa Komer, Kurdaş'ı kendisini Üniversiteye çağırmaya mecbur mu etmiştir? ODTÜ'nde şiddetli tepkiyle karşılaşacağını bildiği halde, Komer, buraya gitmekte niçin ısrar etmiştir?

7 — Kurdaş, Amerika'da ne kadar ve niçin bulunmuştur? Akis Dergisi, vaktiyle Kurdaş'a niçin "Key Man", yani "Anahtar Adam" adını takmıştır? Kurdaş, kimin anahtarıdır?

8 — ODTÜ, Amerika'dan bugüne kadar ne miktar para ve malzeme yardımı almıştır ve KKK olayı sırasındaki yardımın miktarı ne kadardır?

9 — ODTÜ'nde görevli Amerikalıların sayısı ne kadardır ve görevleri nedir? Bu Amerikalıların, Hacettepe Üniversite ile ilişki dereceleri?

10 — Komer'in ODTÜ'ne gidişi İçişleri ve Dışişleri Bakanlıklarıyla öteki ilgililerden niçin gizli tutulmuştur? Gizli tutulduğu doğru mudur?

11 — Kurdaş, Komer'in geleceğini bazı öğretim üyeleriyle öğrencilerden niçin gizlemiştir? Bazı öğretim üyeleri, Komer'le yemekte bulunmayı niçin reddetmişlerdir?

12 — Komer, ODTÜ'ne gittikten sonra, niçin hemen Rektörlüğün önüne varmamış da, Cadillac marka arabasıyla Üniversitenin çevresinde bir kaç tur atmış, öğrencilere ısrarla görünmek istemiştir?

13 — Turlarını bitirip Rektörlüğün önüne gelen Komer, arabadan indikten sonra, niçin, kilitlediği kapının anahtarını şoförden alıp cebine koymuş ve öylece girmiştir Rektörlüğe? Şoförü arabadan niçin indirmiş ve anahtarı niçin kendisi almıştır? (1. sorunun cevabı, lûtfen bu sorununkiyle birlikte düşünülsün!)

14 — Arabanın yakıldığını öğrenen Komer, Kurdaş'ı niçin polis çağırmaya zorlamıştır ve Kurdaş niçin polis çağırmamıştır?

15 — Olay sırasında, öğrenci kalabalığı arasında dolaşıp, öğrencilerin fotoğraflarını çeken Amerikalıların kimlikleri ve görevleri nedir?

16 — Bütün bu sorulardan sonra sormak gerekir: Komer, arabasının yakılmasını niçin istemiştir?

17 — Amerikan Haberler Merkezi (US IS), bültenini, olaydan yarım saat sonra nasıl ve niçin çıkarmış, belge değerindeki o yorumu yapmayı neden gerekli görmüştür?

18 — İşbirlikçi basında olay, niçin, arabanın nakdî değeri açısından ele alınmış ve "arabanın parasını devlet ödeyecek" gibi aşşağılık numaralarla, yoksul halkın düşmanlığı anti-emperyalist, sosyalist güçler üzerine çekilmek istenmiştir? "Türk misafirperverliği" teması niçin işlenmiştir?

19 — İşbirlikçi basının -sözde- bedavadan yaptığı "Amerika övgüsü"nü, Amerika kaç milyon liraya yaptırtabilirdi?

20 — KKK (KaKaKa okunur, KeKeKe değil!) olayıyla birlikte niçin, "komando" adı verilen saldırganlar ortaya çıkmış ve sosyalist gençleri tahrike çalışmıştır? Komandoların başbuğu Alpaslan Türkeş (nam-ı diğer Hüseyin Feyzullah), niçin birdenbire Amerikacı ve Nato'cu kesilmiş ve niçin Hürriyet gazetesi, bu uyduruk "Başbuğ"u, o yüksek tirajıyla, yurt yüzeyine, "günün olayı" olarak vermeğe çalışmıştır?

21 — Komer niçin, AP İktidarının, "Nizamı Koruma" tasarısıyla fazlaca meşgul olduğu bir sırada yapmıştır bu ODTÜ ziyaretini? Yurt basıp öğrenci öldüren Sükan'ın polisleri, bu olayda niçin sessiz ve hareketsiz kalmayı tercih etmişlerdir?

22 — ODTÜ ile bazı fakülteler ve yüksek okullar niçin ayni günlerde kapatılmıştır?

23 — Oyunun içinde, Kemal Kurdaş'ın rektörlükten tasfiyesi gibi bir niyet de var mıdır? Kurdaş, bunca olaydan sonra, rektörlük koltuğunda kalmakta ısrar edecek midir?

24 — Nixon'un Komer'e vereceği yeni "liyakat madalyası"nın sözlü ve yazılı metnini hiç düşündünüz mü?

25 — ODTÜ öğrencilerinden çoğu, olayı hepbirlikte yaptıklarını ısrarla belirttikleri halde, ilgililer niçin, sadece birkaç

nereye bay kurdaş?

Ya sen nereye, Bay Kurdaş? "Key Man" da deseler sana, hoşgörü sahibisin diye saygıda kusur etmezdik zâtına. Ününü ve yönünü çok iyi bildiğin, mârifetleri dillere destan "Honcho" Mister Kadillak'la kapı arkalarında fısıldaşacak ne vardı, Bay Kurdaş? Kör olası üç-beş kuruş için mi yaptın bunu, Bay Kurdaş? Varsın yoksul olsundu bizim de üniversitemiz, sana "satılmış" demeseydiler de pırıl pırıl gençler, seni "istenmeyen adam" ilân etmeseydiler de çelik gibi anti-emperyalist güçler, adın "işbirlikçi"ye çıkmasaydı da durup dururken! Yoksul ve sömürülen ülkenin üniversitesi de yoksul olur, Bay Kurdaş; ne diye üzersin tatlı canını, Bay Kurdaş? Yazık ettin kendine, Bay Kurdaş!

Hiçbir şey kapalı kalmaz, Bay Kurdaş; doğru söyle: Sen mi çağırdın Bay Kadillak'ı Üniversiteye, yoksa kendisi mi çağırttırdı kendisini? "Honcho" Komer Üniversiteye gelecek ve çalım satacak da, anti-emperyalist gençler mum gibi duracaklar karşısında, öyle mi? Bunu neden düşünemedin, Bay Kurdaş? Bunu düşünemiyecek kıratta birisin de, ya nasıl rektör oldun koskoca Üniversitenin başına?

Öyle zor ki yiğit kalmak, böylesi ülkelerde, Bay Kurdaş!

Öyle zor ki bilimin sesine uymak, böylesi ülkelerde, Bay Kurdaş! Bilim, ağırlığını gençlerden yana koydu mu, rotayı tutturmak öylesine zor ki, Bay Kurdaş!

Yakılan sadece bir adet Kadillak olsaydı, Bay Kurdaş!

Demek, "namussuz"durlar bu gençler, ha?

Sormak ayıbolmasın amma, nereye Bay Kurdaş?

öğrenciyi tutuklamak için çaba göstermektedirler?

26 — Kurdaş'ın, olay sırasında, Üniversitedeki işçileri öğrencilere karşı "muhafız" olarak kullanmak istediği söylenmektedir; bunun anlamı nedir?

İşte, Forum'un bu sayısına kadar billûrlaşan sorulardan bazıları bunlardır. Bunlara verilecek cevaplar, hepbirlikte, KKK olayının içyüzünü gözler önüne serecektir. Bu sorulara ışık tutması bakımından, "Pasifikasyon" teriminin anlamı üzerinde de durmak yararlı olacaktır. Vietnam'da görevli CİA yetkilisi Bob Wayne'a göre "Pasifikasyon"un anlamı şudur:

"Artık öteki savaş diye birşey yok. Tek bir savaş var. Pasifikasyon da bunun bir parçası. Artık bir insan sadece VİET-KONG'A BENZESE bile, bu, onun öldürülmesine ya da kampa konulmasına yetecektir, ve bu iş, halkın, kendi hükümetleri ile işbirliği yapmasını öğrenmesine kadar böyle devam edecektir."

Amerikalı yöneticiler, Vietnam Kurtuluş Savaşını yürüten yiğit Vietnamlılara "mikrop" demekte ve kurtuluş savaşçılarının öldürülmesi, yokedilmesi işine de "Bölgenin mikroplardan temizlenmesi" adını vermektedirler. Kurtuluş savaşçılarını yoketme işini yönetenler ise CIA, AID, USIS ve Amerikalı subaylardır. Amerikan yetkililerine göre de "Pasifikasyon" şu demektir:

"Bir bölge, Milli Kurtuluş Cephesi'ni destekleyenler öldürüldüğü, yakalandığı ya da o bölgeden uzaklaştırıldığı zaman ancak mikroptan temizlenmiş sayılır; ve mikrop yalnız Milli Cephe birlikleri ve kadroları değil, ona sevgi duyan milyonlarca insandır."

İşte, ODTÜ'nde arabası yakılan "Honcho" Komer, Vietnam'dan Türkiye'ye atanmış, elleri kanlı, "böyle bir pasifikasyon" uzmanıdır! Amerikan emperyalizminin ve Vietnam'dan Türkiye'ye kaydırılan "Pasifikasyon" plânının Komer seviyesindeki uygulaması, ODTÜ'ndeki KKK olayıdır. Amerikan araba mezarlıklarında belki binlercesi yatan kıçıkırık bir araba araya sokulmuş ve anti-emperyalist, sosyalist Türk gençleri polise ve anti-demokratik yasalara ezdirtilmek, sindirtilmek istenmiştir. Plân gerçekten korkunç ve iğrençtir. Bu plâna âlet olanlarsa, Türkiye'nin lânetli kimseleri olarak kalacaklardır.

olayın tepkileri

İşbirlikçi basın, KKK olayını kendi çıkarı açısından vermeğe çalışırken, Üniversite öğrenci kuruluşları, bazı işçi sendikaları ve Fikir Kulüpleri Federasyonu da bildiri üstüne bildiri yayınlamaktadır. Bunlardan birkaçını, olanaklarımız ölçüsünde kısaltarak, bu sayımıza alıyoruz.

KAMUOYUNA

Viyetnam'da milli kurtuluş hareketine karşı yürütülen sindirme (pasifikasyon) hareketinin kıdemli yöneticisi Komer, Türkiye'de de bu göreve başlamıştır.

Temsilcisi olduğu çıkarların ötesinde kirli geçmişi ile ülkemize gelmeden önce bütün anti-emperyalist güçlerin nefretini kazanmış olan Komer'in "Orta Doğu Teknik Üniversitesini ziyareti" üstünde dikkatle durmak gerekir. Daha Türkiye'ye ayak bastığı an diğer anti-emperyalist güçler yanında O.D.T.Ü. öğrencilerini de karşısında bulan ve binden fazla Orta Doğu Teknik Üniversitesinin kendisini protesto için havaalanına koştuğu Komer, işte bu üniversiteye, öğrencilerin en kalabalık olduğu bir saatte ve büyük bir gösteriş içinde gelmiştir. Adı geçen kişinin görevi ve kişiliği ile O.D.T.Ü. öğrencilerinin yıllardır her olayda ortaya koydukları devrimci tutum ve eylemleri gözönüne alınınca Viyetnam Cellâdı Komer'in devrimci üniversitelilerin ocağı O.D.T.Ü.'ye böylece gelişinin ne gibi olaylara yol açacağını önceden tahmin etmek zor değildir.

Komer, Viyetnam'da öğrendiklerini Türkiye'de tatbike başlamıştır. O.D.T.Ü.'ye, sonucu en iyi tahmin edebilecek yöneticilerle işbirliği halinde, O.D.T.Ü. öğrencilerini kışkırtmak ve olay çıkartmak için gelmiştir. Rektörü hemen polis çağırmaya zorlamış olması da bu tahriklerini nerelere vardırmak istediğini gösteren bir örnektir.

Olayın, çoğu iyiniyetli kişinin gözünden kaçan bir yanı da, bütün bu tertibin ekonomik krizin hızlandığı ve buna paralel olarak Temel Hak ve Hürriyetleri Kısıtlayacak Kanun tasarısının tekrar Meclise getirilmekte olduğu bir dönemde ve nereden beslendikleri tahmin edilecek faşist grupların saldırılar düzenledikleri bir ortamda hazırlanmasıdır. Hedef açıktır: Amerika ve işbirlikçileri, devrimci güçleri anarşiye yol açmakla suçlayarak, sırasında bu güçlere yan çıkacak gruplardan onları ayırmak ve böylece yalnız bırakılacak en bilinçli unsurlara bütün güçleriyle yüklenmek istemektedirler.

Bu oyunun başlangıcı için hem kendileri için en tehlikeli ve hem de en elverişli ortam olarak Orta Doğu Teknik Üniversitesi seçilmiştir. Ve ağır bir şekilde tahrik edilen anti-emperyalist güçlerin tepkisi kullanılmak istenmektedir.

Üzülerek görüyoruz ki bu oyun belli bir ölçüde başarıya ulaşmak yolundadır. Olay Kamu Oyuna "dost ve müttefik bir devletin temsilcisinin bir resmî kuruluşa yaptığı olağan nezaket ziyareti" olarak, karşı tepki ise "bir avuç anarşistin, konukseverliğe yakışmayacak bir şekilde olay çıkarması" olarak duyurulmak istenmektedir.

Bütün anti-emperyalist güçleri ve bu arada bir bölük O.D.T.Ü.'lü arkadaşımızı ve bazı kuruluşları bu tuzağa düşmemeye çağırırız. Sindirme hareketinin yıllanmış yürütücüsünün bu tertibini, sonuçları önceden belli ağır kışkırtmayı, dikkatle değerlendirmek durumundayız.

Geçmişteki kışkırtmalar zincirinin bu son halkası şunu tekrar ve açıkça ortaya koymuştur ki, bu kışkırtma kampanyası devam ettikçe, çıkacak bütün olayların tek sorumlusu, bu tertipleri düzenleyenler ve işbirlikçileridir.

Türk Kamu Oyunu ve bütün anti-emperyalist güçleri uyanıklığa ve birliğe çağırırız.

Orta Doğu Teknik Üniversitesi İdari İlimler Fakültesi Öğrenci Cemiyeti, Mimarlık Fakültesi Öğrenci Derneği, Elektrik Mühendisliği Öğrenci Derneği, Makine Mühendisliği Öğrenci Derneği.

★

Türk Kamu Oyuna:

Orta Doğu Teknik Üniversitesi öğrencilerinin baştan beri istemedikleri Amerikan Elçisi, kasıtlı bir şekilde ilk defa Orta Doğu Teknik Üniversitesine gelmiş, ve bu arada öğrenciler buna tepki göstermişlerdir.

Bu olayda ve daha sonraki öğrenci protestolarında Orta Doğu Teknik Üniversitesi işçileri, öğrenciye karşı rektör tarafından muhafız olarak kullanılmak istenmiştir. Bu şimdiye kadar olagelen öğrenci işçi dayanışmasını yıkmak amacını gütmektedir.

Biz Orta Doğu Teknik Üniversitesi işçileri sendikası, işçilerin öğrencilere karşı imiş gibi gösterilip kendi işleri dışında muhafız olarak kullanılmasını protesto ederiz.

8 Ocak 1969

SENDİKA BAŞKANI
Salim ÇEÇEN

★

TÜRK KAMU OYUNA:

Ortadoğu Teknik Üniversitesinde Komer'in arabasının yakılması ve peşisıra gelen olaylar, şimdiye değin, kamu oyuna eksik ve yanlış olarak yansıtılmıştır.

ABD, vahşi ve dünyanın her yanında zor kullanan, şiddet kullanan bir devlettir. (...) Komer'in arabasının yakıl-

nereye paşam?

Ya sen, Kurtuluş Savaşından geçmiş, istilâcıyı görmüş, istilâcıyla dövüşmüş, pullara ve paralara resmi geçmiş, 27 Mayıs'tan iktidarı gönül rızasıyla devralmış, gidişata bakmış da ortanın solcusu olmuş, Johnson dayıdan zılgıdı yiyince yüzünün simetrisi bozulmuş muhterem Paşam, ya sen nereye?

6 Ocak 1969 Pazartesi günü, seni gerçekten seven gençler, CIA ajanı "Honcho" Komer'in arabasını yakıyorlar; ortalık toza - dumana gidiyor bir anda; seni de bir damla suda boğmak isteyen işbirlikçi takımı, münasebetsiz yerlerine dokunulmuş gibi yaygarayı basıyor, Johnson Mektubu'nun merkezini göklere çıkarıyor, anti-emperyalist, yurtsever gençleri yerin dibine batırıyor, gençler tutuklanıyor, okullar kapatılıyor da, sen kalkıp, Genel Sekreterini de yanına alıp, 8 Ocak 1969 Çarşamba günü, taze taze, "Honcho" Komer'i, hem de onun kendi evinde ziyarete gidiyorsun!

Olur mu, Paşam?

Sırası mıydı yâni, "iade-i ziyaret"in, Paşam?

Şu, iktidar hırsı denilen canavar nasıl da tatlılaştırıyor insanı, değil mi Paşam?

Sana bir hikâye anlatayım, belki dinlersin, Paşam: Oğlu hastaymış kadının, Paşam. "Oğlum, sen ölme de ben öleyim" der de ağlarmış kadın, Paşam. Azrail gelivermiş birgün, Paşam, "Ver bakalım şu canını, hey kadın" deyivermiş, Paşam. O zaman, Paşam, yataktaki oğlunu göstermiş kadın, Paşam; "Canını alacağın kişi orada yatıyor, Azrail efendi" demiş, Paşam.

Hani Kurtuluş Savaşı, Paşam? Hani bağımsızlık, hani ortanın solu, Paşam? Centilmenliğin bu kadarı da azıcık fazla, değil mi Paşam? Bir sınıfın kaderini yaşıyorsun, değil mi Paşam? Kimbilir, nasıl da özür dilediniz, anti-emperyalist gençlerin bu münasebetsiz ve hiç de kibar olmıyan davranışlarından ötürü, değil mi Paşam? Şimdiki gençler de biraz fazla vatansever, değil mi Paşam? Oysa ki sizin zamanınızda başkaydı bu işler, değil mi Paşam? Düşman dayamayınca vatanın bağrına hançerini, değil mi Paşam, harekete mi geçerdi o günün kahramanları, değil mi Paşam? Silâh patlatmayan düşmana da düşman mı denirdi, değil mi Paşam?

Mister Kadillak gitmeseydi Orta Doğu'ya, ertesi akşam Ruhi Su ne güzel türküler söyliyecekti Orta Doğu'da, ah Paşam, "Ankara'nın dardır yolu - Düşman aldı sağı solu" ağıt-marşını söyliyecekti Ruhi Su, gençlerle birlikte; ve Hasan Hüseyin ile Ahmet Arif ve başka şairler de güzel güzel şiirler okuyacaklardı.

Olmadı, Paşam!

Mister Kadillak gitti Orta Doğu'ya ve yattı takım. Yandı kıçıkırık bir araba ve yandı bizim pırıl pırıl gençler. Pasifikasyon dedikleri de budur işte, Paşam! Bize hep pasifikasyon yaptılar zaten Paşam; bizim canımız gitti hep, onların malı.

Ama ya sen nereye, Paşam?

Ayıbettiler bu gençler, değil mi Paşam?

---

ması, Amerika'nın şiddetine karşı duruştur, "karşı şiddet" hareketidir. Böyle bir topluluğa karşı fikir mücadelesi yürütülemez. (...) Türk halkının anti-emperyalist mücadelesini en sağlam bilinç ile yürüten arkadaşlarımızı fikir özgürlüğünün baltalayıcıları olarak göstermek, halkı yanıltmak demektir. Türk milletinin kanını sömüren emperyalizmin casusunun ise misafirimiz olmakla hiçbir ilgisi yoktur.

Ortadoğu Teknik Üniversitesi Rektörü ise Amerika'nın işbirlikçisidir. Amerikan sermayesinin ve onun diğer işbirlikçilerinin adamıdır. Onların gözüne girmek ve anti-emperyalist yurtseverleri rahatça harcamak için Üniversiteyi diktatörce bir karar ile tatil ettirmiştir.

Öğrenciler haklı olarak tümüyle kendi dışlarında alınan bu karara karşı çıkmışlardır.

Rektör'ün ve Komer'in hem onsekiz yurtseveri polise teslim etmek, hem beşbin öğrenciyi ezerek baskısını duyurmak şeklindeki ikili niyeti, bütün Ortadoğu Teknik Üniversitesi öğrencilerinin direnişini yaratmıştır.

Öğrenci, Üniversitenin tatil olduğunu kabul etmemektedir. Okula hergün devam etmekte ve protestosunu, direnişini, eğitimini sürdürmektedir.

Danıştaya yansıyan "Haksız ve art niyetli" kapatma kararı, Danıştayda 11 Ocak 1969 günü bozulmuştur. Üniversite açıktır, öğrenci Üniversitenin sahibidir.

Biz aşağıda imzaları bulunan kuruluşlar, olayın küçük bir gurup tarafından yapılmadığını, işbirlikçilerin dışında herkesin katıldığı ve onayladığı bir eylem olduğunu açıklıyoruz.

Öğrencilerin ve halkın Amerika'ya ve emperyalizme karşı elele direnişinin ateşi yakılmıştır.

YAŞASIN KURTULUŞ SAVAŞIMIZ!

ODTÜ İDARİ İLİMLER FAKÜLTESİ ÖĞRENCİ CEMİYETİ, ODTÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ ÖĞRENCİ DERNEĞİ, ODTÜ MAKİNA MÜHENDİSLİĞİ ÖĞRENCİ DERNEĞİ, ODTÜ ELEKTRİK MÜHENDİSLİĞİ ÖĞRENCİ DERNEĞİ, ODTÜ MADEN MÜHENDİSLİĞİ ÖĞRENCİ DERNEĞİ, ODTÜ KIMYA MÜHENDİSLİĞİ ÖĞRENCİ DERNEĞİ, ODTÜ HAZIRLIK OKULU ÖĞRENCİ DERNEĞİ, ODTÜ SOSYALİST FİKİR KULÜBÜ, ODTÜ SOSYAL DEMOKRASİ DERNEĞİ, ODTÜ FEN EDEBİYAT DEVRİMCİ GRUPU, SOSYAL DEMOKRASİ DERNEKLERİ FEDERASYONU, İTÜ ÖĞRENCİ BİRLİĞİ, İTÜ ELEKTRİK FAKÜLTESİ TALEBE CEMİYETİ, İTÜ İNŞAAT FAKÜLTESİ TALEBE CEMİYETİ, İTÜ KİMYA FA KÜLTESİ TALEBE CEMİYETİ, İTÜ MADEN FAKÜLTESİ TALEBE CEMİYETİ, İTÜ MAKİNA FAKÜLTESİ TALEBE CEMİYETİ, İTÜ MİMARLIK FAKÜLTESI TALEBE CEMİYETİ, İTÜ TEKNİK OKULU TALEBE BİRLİĞİ, İSTANBUL YILDIZ TEKNİK OKULU TALEBE BİRLİĞİ, İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ TALEBE CEMİYETİ, İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ORMAN FAKÜLTESİ TALEBE CEMİYETİ, FİKİR KULÜPLERI FEDERASYONU, DEVRİMCİ ÖĞRENCİ BİRLİĞİ, ANKARA YÜKSEK ÖĞRETMEN OKULU FİKİR KULÜBÜ, A. Ü. SBF ÖĞRENCİ DERNEĞİ, A. Ü. SBF FİKİR KULÜBÜ, A. Ü. VETERİNER FAKÜLTESİ ÖĞRENCİ DERNEĞİ, A. Ü. VETERİNER FAKÜLTESİ FİKİR KULÜBÜ, A. Ü. ZİRAAT FAKÜLTESİ FİKİR KULÜBÜ, DTCF FİKİR KULÜBÜ, BASIN YAYIN YÜKSEK OKULU FİKİR KULÜBÜ, FEN FAKÜLTESİ ÖĞRENCİ ÖRGÜTÜ, FEN FAKÜLTESİ FİKİR KULÜBÜ, KİMYA FAKÜLTESİ TALEBE CEMİYETİ, HUKUK FAKÜLTESİ FİKİR KULÜBÜ, TIP FAKÜLTESİ FİKİR KULÜBÜ, HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ FİKİR KULÜBÜ.

*

Direnen İşçi Kardeşlerimize,

İç ve dış sömürücülere karşı verdiğiniz ekmek kavgasının zaferle sonuçlanacağına inanmaktayız. Biliyorsunuz ki bu kavga memleketin gerçek sahibi emekçiler, yani sizler memleket yönetiminde söz sahibi olup bütün sömürülere kesin olarak paydos deyinceye kadar sürecektir.

Devrimci Türk Gençliği olarak zafere dek saflarınızda omuz omuza dövüşeceğimizi bilmelisiniz. Güzel günler bizleri beklemektedir.

Kahrolsun Amerikan sömürgeciliği ve onun ortağı patronlar!

Yaşasın Türk İşçileri!

Fikir Kulüpleri Federasyonu
Merkez Yürütme Kurulu

★

12 Ocak günü yapılan FKF Genel Yönetim Kurulu toplantısı sonunda Genel Başkanlığa Yusuf Küpeli, Genel Yazmanlığa Mehmet Demir, Genel Saymanlığa Tunç Çetin; öteki Merkez Yürütme Kurulu üyeliklerine ise Münir Aktolga, Çağatay Anadol, Tuncer Eşsizhan, Ruhi Koç, Mustafa Ulusoy ve Süleyman Coşkun seçilmişlerdir.

Aynı gün toplanan Merkez Yürütme Kurulu, Türkiye'deki "hakim çelişki"nin ne olduğunu saptadıktan sonra, Genel Başkan Yusuf Küpeli imzasıyla bir basın bülteni hazırlamıştır. Bültende şöyle denilmektedir:

"Bizler ise bu kavganın gençlik kesimi olarak tüm devrimci gençlik kuruluşlarını Amerikan emperyalizmine ve bilerek veya bilmeyerek onun gençlik arasındaki maşalığını yapan bir avuç komando bozuntusuna karşı kavgaya çağırmaktayız. Son olaylar nedeniyle bu birlik zaten doğal olarak sağlanmıştır. Bundan sonra da Amerikan emperyalizmi kovuluncaya dek sürdürülecektir. Komando bozuntusu, Amerika'nın maşası bir avuç zavallı, hesapsız her saldırılarında devrimci Türk gençliğini karşılarında yıkılmaz bir kale gibi bulacaklardır. (..) Bütün bunlara rağmen tekrar söylüyoruz ki bizim esas hedefimiz maşalar değil, Amerika'dır. Bu zavallılar, söyliyecek sözü olmayan, Amerikan sermayesi emrindeki bilinçli faşistlerin yarattıkları komando miti etrafında toplanıp, Amerika'nın emrinde, devrimci güçlere karşı kullanılmaya çalışılmaktadır. Lise eğitimiyle beyni yıkanmış bu zavallı halk çocukları, akıllarını başlarına toplamalıdırlar. Attıkları her taş kendi fakir ailelerinin, kardeşlerinin başlarını yarmaktadır. Kendilerini karanlığa kitlediklerini anlamalıdırlar. Cahillikleri de birgün affedilmeleri için yeterli mazeret haline gelmeyecektir.

Kahrolsun Amerikan emperyalizmi ve onun işbirlikçileri! Yaşasın Devrimci Türk Gençliği! Yaşasın Devrimci Türk Proletaryası! Yaşasın Amerikan emperyalizmine karşı çıkan tüm millici sınıf ve tabakalar!"

FKF Yürütme Kurulu, ayrıca, şu anda tutuklu bulunan Vahap Erdoğdu, Deniz Gezmiş ve arkadaşlarıyla, KKK olayı nedeniyle tutuklanan ODTÜ'lilere şu telgrafı çekmiştir:

"Aynı kavganın erleri olduğumuzu bildirir, siz yiğit kardeşimizi sevgiyle kucaklarız."

1969: daha çok umut

u. kökden

SÖMÜRGECİLİK CANÇEKİŞİYOR

1968 takvim yılı sona erdi. Fakat doğurduğu, şu veya bu yönde geliştirdiği, çoğu kez çözülmez bir yumak haline soktuğu nice sorun var. Bu anlamda, ihtiyar 68 yılı sürüp gitmektedir. Sorunlar ne ölçüde temeldeyse, o kadar daha sürecek, yılları ekleyecektir.

Bununla birlikte, bir başka açıdan ele alınırsa, 1968, önceki yıllardan çok değişik ve derin çizgilerle ayrılıyor: bir kavşak noktası niteliğinde; sessiz, fakat etkileri ni geleceğe saklayan bir umut yılı; devrim ateşini saklayan bir kıvılcım. İnsanın siyasal ve ekonomik özgürlüğü uğruna nice açık, yahut sinsi savaş onun günlerini kararttı, kana boyadı, yahut ağaran ufkun ilk ışıklarını çabuklaştırdı. Tüm dünya, 1848 gibi, başka koşullarda ve başka ölçülerde, devrimci bir aydınlığın, başka bir deyimle, devrimci bir yükselişe omuz veren yeni bir aşamanın eşiğinde.

Tarihin yasasına uygun olarak, yeryüzü, devrimci bir bunalımın kazanında. Yer yer, açıkça böyle. Böyle bir açıklık kazanamadığı bölgelerde ise, etkisinde. Kaçınılmaz bir gelişimin sonucu bu. 1968, kışkırttığı ve gerçekleştirdiği umutlarla, insan mücadelelerini birleştiren çizgide belirli bir yeri işaret ediyor.

Önce, Asya'nın kahramanca direnişi, geride bıraktığımız yıl içinde meyvasını verdi: Vietnam için barış görüşmeleri somut bir sonuca ulaştı. Vietnam'da yenilen ABD ve ortakları değil, doları, insanı, çeşit çeşit silâhıyla, yeryüzünün tanıdığı en azgın emperyalizmdir. Asya'nın bu uzak ucu, sırayla Japonların, Fransızların ve Amerikalıların emperyalizmine boyun eğdirdi. Özellikle sonuncunun yenilişi, tüm ulusal kurtuluş savaşlarına bir kat daha "meşruiyet" kazandırıyor. Vietnam zaferiyle, sömürge ve yarı-sömürge halkların önünde, kurtuluş için umutları pekiştiren bir irade anıtı yükseliyor. Paris, Vietnam'ın Lozan'ı oldu. Emperyalizme, yeni-sömürgeciliğe ve revizyonizme karşı kavgaya girişmiş tüm ulusların, bugün ulaşılan sonuç, ortak yüzakıdır. Paris görüşmeleri o izlenimi veriyor ki, Saygon gibi kukla düzenler, koruyucu yabancı güç gittikten sonra hızla yozlaşıp yokolacaktır.

Elbette Vietnam örneği, Afrika sömürgeleri için de doğrudur. NATO üyesi Portekiz, Angola'da, Mozambik'te ve Gine-Bissao'da, Salazar'sız sömürgeci faşizmini şimdilik sürdürüyor. Açık veren 1969 bütçesinde, varsın 2 milyar TL'nı aşan savunma bölümünün yüzde 60'ı kurtuluş savaşı veren gerillalara karşı kullanılsın, önemi yok. Hangi koşullar altında olursa olsun, çağımız, siyasal boyunduruğun ve kaba kuvvet egemenliğinin cançekişme yıllarıdır. Sömürgecilik, zorunlu olarak, kesin olarak, bir daha hortlamamacasına sona eriyor. Bugünden yarına, tarih sepetinde kesik bir baş gibi yerini alacaktır.

Şimdi, Vietnam'ın yerine ikinci bir Asya Vietnam'ı, Tayland geçecek gibi görünüyor. Gelen haberler, kaygu verici: ülkenin kuzeyinde, üç eyalette, gerilla toplulukları Bangkok yetkililerine karşı "küçük bir savaş" veriyorlar. Bağımsız ve ayrı, yeni bir devlet kurma çabasında olan bu silâhlı topluluklar, mevcut düzenden şikâyetçi halkın da desteğini sağlıyarak daha etkili olmaktadırlar.

Fakat şurası kesin ki, temel sorunlar (silâhsızlanma, ikili dünya hegemonyası vb.) bir yana, Asya'nın sorunları özellikle, Çin'in katılmadığı bir masada asla çözülemez. Oysa Çin, hakkı olan yeri BM'de gene alamadı. ABD'nin sağduyudan uzak tutumu, direnişi ve öteki ülkeler üstünde yaptığı baskı, Johnson'dan Nixon'a iktidar devrolunurken pek değişeceğe benzemiyor. Meğer ki dış koşullar ABD'ni bu yolda zorlasın.

Nasıl ki emperyalizmin Asya'da yaptığı etkinin aşırı hali savaşı doğuruyorsa, savaşın da emperyalizm üstünde yaptığı etki dünya kamuoyunun bilinçlenmesi sonucunu veriyor. En başta da hükümetinin saldırgan siyasetine karşı duran ABD halkının: örneğin, Berkeley'de başlayan üniversitelilerin (öğretmen-öğrenci) direnişleri; zencilerin, aslında bir sosyal sınıf mücadelesi demek olan ırk kavgaları... Ardından, ılımlı liberal ve reformcu düşüncelere bile yer vermeyi artık istemeyen tutucu güçlerin siyaset alanındaki başarıları ve bunun tepkisi... Böylece, ABD'de,

"bolluk" toplumunun üstünde kurulduğu değerler sistemine ilişkin köklü şüpheler her yakada boy göstermiş oldu. Ama bu kuşkuları dile getiren ve yeni değerlerin özlemini somutlaştıran toplumun en seçkin çocukları, "özgürlük ülkesi"nde, orman yasaları uyarınca canverdiler. Günümüzde, uzay çalışmalarında ulaştığı başarı ne olursa olsun, ABD için, olağanüstü güce sahip ve son derece kendine güvenen bir toplum görüntüsü artık yitirilmiştir.

BATIYA GELİNCE..

Öte yandan, Batı'nın ekonomik ve sosyal güçlükleri, Vietnam yenilgileriyle birlikte, kapitalist sistemde kaçınılmaz çelişilerin arttığını gösteren işaretler olarak anlamlıdır. Uzayıp giden malî bunalım, en güçlü ve sağlam sanılan iktidarları temelinden sarsmıştır. Sterlin, dolar ve frankın arka arkaya hastalığı, batı ekonomisinin bağımlılığını apaçık ortaya koydu. Batı Almanya ise, ekonomik devliği ile siyasal cüceliği arasında, çekirdekli silâhlar yönünde ve sağa dönük bir denge peşinde koşuyor.

Sosyal ve politik alanda en çarpıcı, en yakın örnekleri, devrimci bunalımın pençesinde zigzaglar çizen Fransa ile İtalya veriyor. Fransa'da sosyal savaşın yeniden başlaması için ortam gündengüne olgunlaşırken, İtalya, çok daha sola dönük yeni hükümete karşın, fransız mayıs-haziranını andıran bir devreye girmek üzere. Bir tek sözcükle, Batı'nın ileri toplumlarında sınıf mücadeleleriyle tüketim toplumu önünde bireyin hoşnutsuzluğu, silinişi ve yabancılaşması birbirine karışmaktadır. Kaynaşmaların sonucu, burjuvazi, bir yandan dış emperyalizmin baskısına ve "teknolojik gecikme"ye karşı savaşırken, öte yandan geniş emekçi yığınlarını hoşnut etmek gibi iki uzlaşmazı bağdaştırmak zorunda kalıyor.

ÇEKOSLOVAKYA OLAYI

SSCB ve Varşova Paktı'nın birtakım üyesi tarafından Çekoslovakya'nın işgali, dünya sosyalist hareketinde büyük dalgalanmalara yol açtı, bir bilinç dramı doğurdu. Her ne kadar Prag yöneticileri anti-sosyalist tehlike gerçeğini bizzat tanıyorlarsa da, kullanılan yöntem, Kremlin bürokrasisinin siyaset alanında yeniden ön-plâna geçtiğini gösteren bir sertleşmenin ifadesidir. Ayrıca işgal, bir blok içi olay niteliğinde kabul edilse bile, bu blokların, dolayısıyla paktların karşılıklı olarak güçlenmesine kapı açmaktadır. Açmıştır da... Bunun sonucu, daha çok az-gelişmiş ülkelerin bağımsızlığını zorlaştırmış, paktların gerçek yüzünü ortaya koymuş, nasıl **leadership** yararına çalıştığını gözler önüne sermiş oluyor.

Oysa Üçüncü Dünya'nın sorunları, olduğu gibi, tüm ağırlığıyla, çözülmeden, üstelik daha zorlaşarak, duruyor. Bir yandan Prag serüveninin askerî sonuçları, öte yandan "kâr" temeline dayanan bir düzenin liderinin uzayın fethiyle giriştiği ekonomik sorumsuzluk eylemi, yoksul ülkeler halkları için birer kuşku ve soru işaretidir. Çünkü karşılıklı savunma ve yarışma siyasetinin bedeli nice yarayı sarabilirdi: açlık, kötü beslenme, bulaşıcı hastalıklar, kara cehalet, teknolojik gecikme, geri kalmışlar zararına gelişen ticaret alanındaki dengesizlik gibi...

Uçüncü Dünya'nın Lâtin Amerika ucu, her gün, ölümle hayat arasında, iki yönlü şiddetin kurbanı oluyor. Bir yakada, dış emperyalizmle işbirliği yapan askerî iktidarlar; öte yanda, silâhlı kurtuluş savaşları. Panama'dan, Arjantin'den, Kolombiya'dan, Peru'dan sonra Brezilya da askerî bir darbeyle demokratik hayatın en olağan özgürlüklerini yitirdi. Tüm ülke, askerî bir cezaevi kimliği kazandı. Kıtanın bu kesimine çöken faşist gece, ister istemez, şu sözlere yeni bir gençlik kazandırıyor: "Bu kıtanın başına gelecek belâların en önemli nedeni, İsviçre'den daha seyrek savaşa giren ve Prusya'dan daha çok generali olan ülkelerde asker sınıflarının kurulmasıdır. Amerika deneyi, tüm askerî cuntaların zamanla otokrasiye kaydığını göstermiştir."

Evet, böyle bir tablodan sonra, 1969 başlarken 1968'in bittiğini söylemek güç. Ama, gerçek ne kadar saklanabilir? Başlayan ve başlayacak yıllar, yoksul ve zengin ülkeler arasında, bolluk toplumlarının ön ve arka yüzleri arasında ve, sonunda, tüketim toplumlarıyla insan arasında sürekli devrimci bir savaşın tanığı olacaklardır.

açık mektup

2/1/1969

isviçre-bern öğrenci müfettişliği kanalıyla sayın milli eğitim bakanına

ANKARA - TÜRKİYE

İtalya'da doktora öğrencisiyim. Adalet Bakanlığı hesabına burslu okumaktayım. Takriben bir ay evvel, yapmakla yükümlü olduğum öğrenimi bitirdim. Türkiye'ye dönebilmek için henüz ödenmiyen burslarımı ve yolluğumu bekliyorum. Son bursumu aldıktan bu yana tam altmışiki gün geçti. İçinde bulunduğum durumu çok önce ilgili makamlara arzettim: Millî Eğitim Bakanlığına bir dilekçe göndermiştim, çok bekledim, cevap alamayınca telgraf çektim. Ama her iki dileğim de dikkate alınmamış olacak ki cevapsız kaldı. Hâlâ burslar ve dönüş yolluğumun gönderilip gönderilmediğini bilmiyorum.

Sayın Bakan, size arzediyorum şimdi; söyler misiniz: tek bursu veya aylığıyla yaşamak zorunda olan bir emekçi, iki ay gibi uzun bir süre Avrupa'da parasız bırakılırsa ne yapar ve neyle geçinir? Unutulmasın ki burslu öğrenci de herkes gibi yemek yemek, kira ödemek ve ekonomik imkânlarına göre işlerini düzenlemek zorundadır. Size aylıklarınız geç ödendi mi hiç, memur aylıklarının geç ödendiği vâki midir? Ama incelensin dosyalarımız, görülecektir ki, burslu öğrenciye, çok zaman bir özür bulunarak, bursları vaktinde ödenmemiştir. Bilindiği üzre, burs, devletin öğrenciye bir lûtfu değildir; taraflara hak ve mükellefiyet yükliyen bir özel hukuk tasarrufundan doğar. Başka bir deyimle, bir emek karşılığı olarak ödenir. Biz burslu öğrencilerin tek garantisi, bursumuzdur. Emeğiyle geçinen kimselere emeğinin karşılığını vaktinde ödememek, cinayet işlemekle birdir. İçinde bulunduğum koşulların ağırlığını anlatamam. Borç para istiyebileceğim kimse de kalmadı. Üstelik evsahibim, kira karşılığı olmak üzre eşyalarıma da el-koydu.

Sayın Bakan; tek öğün yemek yiyerek haftalar geçirdiniz mi hiç; aç karınla sınava girdiğiniz oldu mu? Ama ben, devletin burslu öğrencisi, mecburi hizmet yükümlüsü kişi, öğrenim süresince, sözünü ettiğim sorunlarla bir değil, birkaç kere karşıkarşıya kaldım.

Durumumu en açık şekilde belirttim. Sayın Bakan; sizden, yalnız ve yalnız, hakkım olanın bana verilmesine emirlerinizi arzederim.

Saygılarımla.

Zeki ÖZCAN
Via Lorenzo il Magnifico No, 110.
00162 ROMA

hasta işçiler ücret isteyebilirler mi?

ibrahim türk

Hasta işçilerin ücret isteme hakları sözkonusu edildiği zaman iki düşünce ile karşılaşırız: 1) Ücret, çalışma karşılığıdır. İşçi, hasta iken çalışmamış olacağından, ücret istemeye hakkı yoktur; 2) İşçi Sigortadan hastalık için ödenek aldığından, işverenden ayrıca bir ücret isteyemez.

İşçinin, hastalandığı zaman işverenden ücret isteyip isteyemiyeceği konusundaki bu iki düşüncenin doğru veya yanlışlığını tartışmadan önce, "ücret ne demektir?" ilkin bu kavram açıklanmalıdır.

931 sayılı İş Kanununa göre, (Genel anlamda) ücret, "bir kimseye bir iş karşılığında işveren tarafından (..) sağlanan ve nakden ödenen meblâğı kapsar" biçiminde tanımlanmıştır. Deniz İş Kanununa göre ise, ücret "gemi adamına işi karşılığında işveren tarafından nakden ödenen meblâğdır."

'Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun'da ücret tanımlanmamıştır. Genel bir yasa olan Borçlar Kanununda da ücretle ilgili bir tanım yoktur.

Borçlar Kanunu bir yana bırakılırsa, İş ve Deniz İş Kanunlarında ücret, bir iş karşılığı olarak düzenlenmektedir. Bu yasalara göre, "çalışmayan, yani bir iş yapmayan işçinin ücret almaya, istemeye hakkı yoktur." Bu iki kanunda, "hastalanan işçiye işveren tarafından belli bir süre ve koşullar altında ücret verilir" denmediğine göre, hastalanan işçinin işverenden ücret isteme hakkı yoktur; hastalanan işçi, Sigortadan hastalık ödeneği almaktadır. Bu ödeneğin % 4'ü işveren tarafından ödenmektedir. İşverenin, yeniden ücret ödemek suretiyle borca sokulması hakka ve yasalara uygun değildir" deniliyor.

Hastalık ödeneğinin % 4'ünün işveren tarafından ödendiği bir gerçektir. Hasta işçiye Sigortaca yapılan 100 liralık hastalık ödeneğinin 61.2 lirasını işveren, 38.8 lirasını da işçinin kendisi ödemektedir.

Eğer ücret iş karşılığı olsa ve sosyal bir yanı bulunmasaydı, işçinin hastalanması halinde ona Sigortaca ödenecek bir ödeneğe işvereni katkıda bulunmaya zorlamanın olanağı bulunmayacaktı. Öyleyse iş yasalarımızın, ücretin neye karşılık olduğuna -işe mi, emeğe mi?- dair hükümleri tartışmamız gerekir.

TARİHÎ SAVAŞIN SONUCU

İş yasalarımız, ücreti, hiç bir kuşkuya yer vermeyecek biçimde, "iş karşılığı olarak ödenen para tutarı" şeklinde tanımlamaktadır. Bu tanımı benimsediğimiz takdirde, iş yapılmayan günlerde de ücret verilmesini nasıl açıklıyacağız? Mademki ücret iş karşılığıdır, öyleyse, hafta tatili ücreti, genel tatil ücreti, yıllık dinlenme ücretinin verilme nedenlerini bu ölçü ile açıklayamayız. Bununla, olsa olsa, iş yasalarımızda bulunan çelişmeleri ve tutarsızlıkları açıklayabiliriz. Bir yanda, "ücret, iş karşılığıdır" diye hüküm konurken, öte yanda, "bir iş karşılığı olmaksızın işçiye hafta tatili İK. 41., genel tatil İK. 42., hafta arasında hafta tatili İK. 43., yıllık ücretli izin İK. 49. verilir" hükmünün bulunmasını kuralın bir ayrıcalığı olarak kabul edemeyiz. Çünkü, bir iş karşılığı olmaksızın ücret ödeme zorunluluğu, bir kuralın ayrıcalığından değil, işçinin işverenle olan tarihî savaşının sonucu doğmuş ve elde edilmiş haklarından doğmaktadır.

Eğer ücret iş karşılığı olsaydı, iş ile üretilen mal satılmadıkça işçi, işverenden ücret istemeye hak kazanamazdı. Keza, işverenin, can pazarından satın aldığı da işçinin işi değil, emeği, belli bir saatlik enerjisi, gücüdür. Bir başka kanıt da, yasaların yasakladıkları ve sınırladıkları, işçinin işi değil, belli bir süreden sonra harcanan emeğidir. Bizim yasalarımıza göre, 8 saatten fazla çalışma ancak yılda 90 gün süre ile ve 3 saat ekleyerek yapılır. Bunun dışına çıkılması cezayı gerektirir. Cezanın maddi ağırlığından çok manevi ağırlığı önemlidir.

Öyleyse, neden İK., ücreti bir iş karşılığı olarak tanımlamış da, emek karşılığı olarak tanımlamamış? Bunun cevabı, yasaları yapanların hangi sosyal sınıfı teşkil ettiğinde aranmalıdır.

İş yasalarımızdaki ücret tanımı, emek harcandığı halde tam karşılığı işçiye ödenmeyerek, söz gelimi, 8 saatlik emek ile 24 liralık mal üretilmişse, bu 24 liranın 15 lirasının işçiye verilerek 9 lirasının saklanmasını kolaylaştırmak içindir. Çünkü, artı - değerin işverende kaldığının işçi tarafından bilinmesi, ortaya büyük sorunlar çıkarır.

ARTI - DEĞER SORUNU

Ücreti gerek bilimsel alanda, gerekse yasalarımız içinde tartıştıktan sonra şu yargıya varma olanağımız artık var sanırım: Ücret, bir iş karşılığı değil, emek karşılığı işçiye ödenen paraların tutarıdır.

Konuya bu açıdan bakınca da, işverenin neden, bir iş karşılığı olmaksızın ücret ödediğini anlamak kolaylaşır. Çalışmayan birisine para ödenmesi, ancak onun daha önceki çalışmalarından alacağı olduğu gerekçesine dayandırılabilir. Nitekim işverenler, işçiye, çalışmadan ve bir iş karşılığı olmaksızın ödedikleri ücretleri, kendilerine alıkoydukları artı - değerden ödemektedirler.

Ücret sorununu böylece çözünce, hasta işçiye de işveren tarafından ücret verilmesinin gerekçesini kolaylıkla bulmuş oluyoruz. İşte, Borçlar Kanunumuzun, iş ifa edilmediği halde ücret diyen 328. maddesinin gerekçesi de böyle olsa gerek. Bu maddeye göre: "Uzun müddet için yapılan hizmet akdinde işçi hastalıktan ve askerlikten veya bu gibi sebeplerden dolayı, kusuru olmaksızın, nisbeten

kısa bir müddet için işi ifa etmediği takdirde o müddet için ücret istemeğe hakkı vardır."

"İşverenin, işçinin hastalığı sırasında ödemek zorunda olduğu ücret, işçinin sıhhatli zamanlarındaki çalışmasının karşılığıdır. Bu bakımdan, 328. maddeye göre hastalık dolayısiyle çalışmayan işçinin ancak uzun süre için yapılmış hizmet akitlerinde ve nisbeten kısa bir süre için ücret talebinde bulunabileceği belirtilmiştir. Bu hükme göre ücret istenebilecek sürenin uzunluğu, yani kaç günlük hastalığın ücretinin istenebileceği, hizmet edimlerinin yerine getirilmiş olduğu sürenin uzunluğuna bağlıdır."

"Nisbeten kısa sürenin ne kadar olduğunun çekişme konusu olduğu hallerde durumu hâkim tayin edecektir. (FMK. I. HD. 4.2.1958)."

Borçlar Kanunu, iş kanunlarımıza göre genel bir kanundur. Eğer bir sorun'un çözümlenmesi hakkında özel kanunlarda ayrı bir hüküm yoksa, ancak o zaman Borçlar Kanununun 328. maddesi hükmü, hasta olan işçiye uygulanabilir. Öyleyse, işçinin, hastalanması halinde işverenden ücret alamıyacağına dair iş kanunlarında özel bir hüküm bulunmalıdır. İş kanunlarında, hasta olan işçiye uzun süreli bir hizmet akdi ile de çalışmış olsa ücret verilmez diye kesin ve açık bir hüküm bulunmadıkça BK. 328. maddenin şartlarını yerine getiren, yani uzun süreli bir hizmet akdi yapan ve kusuru da olmaksızın hastalanan işçilere, hastalandıkları zamanki ücretlerinin kısa süre için tam olarak verilmesi gerekir.

YARGITAY NE DİYOR?

Yargıtay: "İş Kanununun meskut bıraktığı hallerde Borçlar Kanununun hizmet akdi hükümlerinin kıyasen tatbiki gerekir" demektedir. TD. 26.5.1955, E. 2776. K. 3882. ve 4. HD. 30.11.1957. E. 2837. K. 7068.

Nitekim, iş kanunlarında zamanaşımı ile ilgili hüküm bulunmadığından, işçinin, kanundan ve sözleşmeden doğan alacakları için Borçlar Kanunundaki zamanaşımı süreleri kullanılmaktadır.

Gerek yasalar, gerek öğretiler ve gerekse Yargıtayımızın inançları tümü birlikte düşünüldüğü zaman, hastalanan işçiye ücretinin tam olarak verilmesini önleyecek hiç bir engel yoktur. İşçinin, hastalığı nedeni ile Sigortadan aldığı paraların ücretten çıkarılacağını da gösteren bir hüküm mevcut değildir. Olsa olsa, işverenin ödediği hastalık primi oranında bir indirme yapılabilir.

Ne kadar süre ile ücret verileceği hususu açıklığa kavuşmadı kanısındayız. Gerçi bunu yargıç belli edecektir ama, yasalarımızı da bu konuda tarayacak olsak, soruna ışık tutacak bir hüküm bulabiliriz. Nitekim, 'Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun'un 12. maddesi bu konuda bize yardımcı olmaktadır. Bu maddede, "Gazetecinin uğradığı hastalık sebebiyle iş akdi işveren tarafından feshedilemez. Ancak bu hastalığın altı aydan fazla uzaması halinde" denilmek suretiyle, altı ay süre ile iş akdinin feshedilemiyeceği ve işçinin ücrete hak kazanacağı belirtilmektedir. Bu yasanın başka bir maddesinde de, askere gidenlere ücret verilebileceği öngörülmektedir.

Bu hükümler de gösteriyor ki, ücret, bir iş karşılığı değil, emek karşılığıdır ve işçinin, sağlığında işverene kazandırdığı paralardan, kendisine, hasta olduğu zaman içinde tam olarak ücret verilmesi gerekir.

doğru düşüncenin kökeni

mao çe-tung

çeviren: kaya ardıç

Doğru düşünceler nereden gelirler? Gökten mi düşerler; doğuştan, kendiliğinden mi böyledirler? Hayır. Doğru düşünceler, başlıca üç biçim altında görülen toplumsal eylemden doğarlar: Üretim için girişilen uğraşı, sınıf mücadelesi, bilimsel deney.

Bireylerin toplumsal varoluşları onların düşüncelerini koşullar, belirler. Öncü sınıflara ait olan doğru düşünceler, halk kitlelerine yayılabildiği andan itibaren dünyayı ve toplumu dönüştürmeye muktedir bir maddi güç olurlar.

Toplumsal eylem süreci içinde çeşitli uğraşılarda bulunan bireyler, başarılarından olduğu gibi başarısızlıklarından da çıkardıkları zengin bir tecrübe edinirler.

Nesnel dünyanın sonsuz sayıda olayları insan beyninde beş duyu organı aracılığı ile yansırlar: Görme, işitme, koklama, dokunma ve tat alma organları.

Böylece, ilk olarak "duyusal bilgi" (connaissance sensible) oluşur. Bu duyusal veriler yeterli bir birikime varınca bir sıçrayışla ussal bilgiye (connaissance rationnelle) dönüşürler; diğer bir deyişle, düşünce biçimini alırlar.

İşte bu genel bilgi sürecinin ilk adımı, nesnel maddeden öznel espriye, varlıktan düşünceye geçiş aşamasıdır.

Henüz bu aşamada, düşünce veya esprinin (demek ki teoriler, politika, plânlar, öngörülen eylem araçları) nesnel dünyanın kanunlarını tam olarak yansıttığı belli değildir; doğru olup olmadıklarını söylemek olanaksızdır.

Bundan sonra bilgi sürecinin ikinci aşaması, bu kez düşünceden varlığa, espriden maddeye geçiş gelir. Burada, aslında birinci aşamada edinilen duyusal bilginin toplumsal eylem içinde uygulanmasının doğruluğunun araştırılması sözkonusudur. Erek, duyusal bilgi aşamasında edinilen düşüncelerin (teoriler, politika, plânlar vb...) kendilerinden beklenilen sonuçları verip vermediklerini görmektir.

Genellikle doğrulama (test) sonucu başarılı olan, başka deyişle, kendilerinden beklenilen sonucu veren düşüncelere "doğru", başarısız çıkanlara da "yanlış" denir. Bu, özellikle, bireylerin doğaya karşı giriştikleri savaşta açıkça görülür.

Toplumsal uğraşılarda öncü sınıfı meydana getiren güçler bazen başarısızlığa uğrayabilirler. Bu başarısızlıkları, düşüncelerinin yanlış olduğundan değil, fakat çatışan güçler ilişkisinde bugün için gerici güçlerden daha güçsüz olduklarından ileri gelmektedir. Gerçekte başarısızlıkları geçicidir ve sonunda mutlaka başarıya dönüşecektir. Demek oluyor ki, toplumsal eylem süreci içinde, birinci aşamadakinden daha önemli ikinci bir sıçrayış sonucu, birinci aşamada elde edilen düşüncelerin değeri anlaşılabiliyor.

Düşüncenin doğru veya yanlış olduğu ancak toplumsal eylem içinde uygulanmasıyla anlaşılabilir, ve gerçeğe ulaşmanın tek yolu da budur. Eğer proletarya dünyayı anlamaya çalışıyorsa, bu, onu değiştirmek içindir. Başka hiçbir ereği yoktur.

Doğru bilgiye ulaşan sürecin tamamlanabilmesi için, çoğu kez, bıkıp usanmadan, çok sayıda deney yapmak ve önce maddeden düşünceye, sonra da düşünceden maddeye geçiş sürecini tekrarlamak gerekmektedir.

İşte ana hatlarıyla marksist bilgi kuramı, diyalektik - materyalist bilgi öğretisi budur.

İlerici güçler arasında da pek çok kişi, henüz bu öğretiyi anlayamamaktadır. Kendilerine düşüncelerinin, politikalarının, yöntemlerinin, bitip tükenmez söylev ve makalelerinin nereden geldiği, neye dayandığı sorulduğunda, soruyu acayip bulmakta ve ne diyeceklerini bilememektedirler. Maddenin düşünceye, düşüncenin maddeye dönüştüğü bu sıçrayışlar, günlük yaşamın en olağan olayı, onlar için anlaşılmaz kalmaktadır.

Öyleyse, ilerici güçlere de diyalektik - materyalist bilgi kuramını öğretmek gerekir. Böylece düşüncelerini yöneltebilip, araştırma ve soruşturmalarla deneylerinin bilânçolarını yapabilecekler, güçlüklerin üstesinden gelebilecekler; mümkün olduğunca daha az yanlış yapacaklar ve tüm güçleriyle toplumun eğitimine ve aydınlatılmasına katkıda bulunabilecekler ve sonunda, ezilen, sömürülen kitlelere yardım ederek, kendilerine düşen yüce evrensel görevi yerine getirebilecekler.

Mao Tsé - toung "Textes Choisis de Mao Tsé - toung"
Serie A, Editions du Peuple, 1965.

ben amerika'dayken..

türker alkan

bireye saygı ve özgürlük

SADAKA

Güzeldi. Bakımlıydı. Mini etekleri biçimli bacakları için gerçekten yetersiz kalıyordu. Anglo-sakson, beyaz ve protestandı. Şanslıydı. Şanssızlara yardım etmesi gerektiğinden emindi. Elindeki kutuyu uzatarak "sadaka" istiyordu. Sadaka! 16 zenci çocuğunu yaz kampına göndermek için sadaka... Amerika'ya özgürlükleri, kanları, alınteri ve onurları karşılığında hizmet görmüş zenciler için sadaka! Sus payı. Rüşvet!.. Zencilere olan saygımın, onlara sadaka vermeme engel olduğunu anlatmağa çalıştım, Anglo-sakson, protestan, şanslı beyaz bayana... Anlamadı.

Burası, bu ülkenin en pahalı özel okullarından birisi. Ülkenin öteki kesimlerinde de yaygın bir "sadaka kampanyası" var. Kiliseler, yardım kurumları, özel sektörün yardım fonları ve devlet, hepsi bir sadaka yarışı ve anlayışı içinde.

20 milyon zenci var Amerika'da. Gecekondularda, televizyon alıcılarının önlerinde unutulmuş, kızgın ve umutsuz 20 milyon kişi... Bunlar içinde birkaç yüzüne burs verilir, kimi çocuklar kamplara gönderilir, kimi büyükler düşük seviyede işlerde çalıştırılır. Devletin Sosyal Güvenlik fonu vardır. Aç ve işsiz kalanlar hemen ölmeyecek kadar bir para alırlar bu fondan; sonra geriye, gecekondularına, televizyonlarının önüne dönerler.

YAMALI KAPİTALİZM

Bu düzen, çeşitli yönlerden eleştirilmeğe elverişlidir. Eleştirinin, amaç yönünden, yapı yönünden ve psikolojik açılardan yapılması düşünülebilir.

Sistemin amacı -kesinlikle-, zencilerin umutsuz kızgınlığının ve gerginliğinin doğurabileceği eylemleri engellemek. Bu felsefe, temelinde savunma durumunda ve olumsuz. Durumu tüm olarak değiştirmek, bazı sınıfların ezilmesine yol açan sosyal ve ekonomik düzeni değiştirip, yerine, insan onuruna yakışır bir düzeni kurmak fikri yok. Bu davranış, bir yandan egemen sınıfların çıkarlarını sürdürmesine yarıyor, öte yandan Amerikalıların pragmatist psikolojisine uyuyor.

Sadaka kampanyasını bir yandan devlet, öte yandan özel girişimler yürütüyor. Özel girişimlerin amacı ekonomik çıkarlarının artırılması olduğuna göre; onların sadakası, propaganda, reklâm ve maliyet değişkenlerinin çizdiği sınır ve felsefenin dışına çıkamaz. Bu felsefe ve sınırınsa, ezilen tabakanın amaç ve istekleriyle pek bir ilgisi olduğu ileri sürülemez.

Devletin bu işi ele alış amacı da, özel sektörünkinden fazlaca farklı değil. Devlet için de sözkonusu olan, belirli bir sadakanın sus payı olarak verilmesi. Devlet önce, büyük sanayicinin hizmetinde. Savaş ve savaş amacı için de kullanılması tasarlanmakta olan uzak sanayiine, her yıl milyarlarca dolar ayırıyor devlet. Halka hiçbir yararı olmayan bu büyük ekonomik kaynak, büyük sanayiciler arasında üleşiliyor. Devletin, ezilen sınıflara verdiği sadakanın miktarını saptayan iki önemli değişken var sanıyorum: Birisi özel sektörün, devletin sırtından olan yağmaya karşı duyduğu açlığın ve hırsın derecesi; ikincisi ezilen kitlelerin, dayanma ve boyun eğmenin sınırına ne kadar yaklaştığı. Eğer bu yapıtsal analizin gerçekliği kabul edilirse, bunun eldeki sorunu çözmede ne kadar etkili olabileceği görülebilir.

Durumun yapısal eleştirisinde unutulmaması gereken bir başka değişken de, sadakanın nasıl dağıtıldığıdır. Ezilen sınıflarla doğrudan ilişki kuran devlet görevlileri, bürokrasinin alt katlarındaki kişilerdir. Genellikle bu görevliler, ayrıntılarla dolu kurallarla hareket etmek zorundadırlar. Önlerine gelen bir kişiyi, bilmem hangi kanunun şu maddesinin bu bendi olarak görürler. Oysa önlerinde, geçmişi, kişiliği, davranışları ve toplumsal çevresiyle bir "bütün" vardır. Kişiyi, bir bütün olarak ve zorunlu değişkenleri içinde değerlendiremeyen devlet görevlisinin, böylesine önemli bir sorunda etkili olması pek beklenemez. Öte yandan, egemen sınıftan birisi devlet kurumuna geldiğinde, bürokrasinin üst tabakasiyle ilişki içindedir. Bürokrasinin üst tabakasındaki görevliler, çok daha geniş yetkilerle donatıldıklarından, karşılarındaki kişiyi, durumun gerektirdiği açıdan değerlendirebilirler ve bu, üst tabakanın çıkarına işler. Böylece üst tabaka, devletin yağmasında "hak" iddiasındadır, ezilen sınıflaraysa sadaka düşer.

Sadakanın işleyişinde yönetim mekanizmasının başka bir rolü, "değerler" açısından kendisini gösterir. Bürokrasi, burjuvazinin değer yargılarını yansıtan bir kuruluştur. Oysa Amerika'nın ezilen sınıfları, bambaşka değer yargıları, düşünce kalıpları ve davranış alışkanlıkları içindeler. Bu ayrılık kendisini her bürokrat - proleter ilişkisinde gösterir ve ezilen sınıfların aleyhine işler. En objektif olması gereken zekâ testleri bile, burjuva değer yargıları ve düşünce kalıplarına göre hazırlanmıştır. Böylece -gerçeğin tam tersine-, "budala" bulunan zenciler okullarda, dairelerde ve kurumlarda iş bulma olanağından yoksun kalırlar.

Sadaka anlayışıyla işleyen devlet kurumlarıyla, ezilen sınıfların çıkar çatışmaları, yukarıda belirtildiğinden daha uzun bir liste meydana getirebilir; fakat konunun bu bölüğünü daha da uzatmayı gereksiz görüyorum.

Sadaka anlayışının en zararlı sonuçlarından birisi de psikolojik alanda oluşuyor. Hem veren, hem de alan açısından incelenmeğe değer bir sonuç bu. "Kızıl enseli" beyazların pek yaygın bir deyişi var: "Biz, zenci oğlanlarımıza çok iyi bakarız." Eğer bu söz, buz dağının sekizde biriyse, geriye kalanlar şunlar demektir: "Zenciler henüz kendilerine bakacak kadar olgun değiller", "Biz, onların saygıdeğer büyükleriyiz", "Bizim izin verdiğimiz kadar emekliyebilirler", "Bizim verdiğimiz sadakalar, iyi kalpliliğimizdendir; onlar hak ettiği için değil, biz istediğimiz için veriyoruz. Onları cezalandırmak istersek vermeyebiliriz", "Bize ve kendilerine sadaka veren düzenimize karşı gelmek nankörlük olur, ahlâksızlık olur."

Kişi, özel girişim ve devlet olarak beyazın psikolojisi, bu olgunlaşmamış seviyede dolaşmakta daha hâlâ!..

Beyaz bu psikoloji içinde kaldıkça, hem gerçek'ten,

hem de haklılıktan uzak olacaktır. Durumu gerektiğince analize edemiyecek; şehirlerine "yak yavrum, yak!." çığlıklarıyla ateş veren zenciyi bir türlü anlamak yeteneğini ve olanağını bulamıyacaktır. Kendisini temelden haklı, doğru ve güçlü sayan beyaz, durumunu ve toplumsal yapıyı değiştirmek zorunluğunu duymayacaktır ne yapılsa. Amerikan beyazı, kendi körlüğü, gururu ve budalalığıyla kendi mezarını kazmakta hanıl hanıl...

"TEBAHHUR SÛRESİ"NDEN BASAMAKLAR

Sadakayı alan yönünden durum daha parlak değil. Sadakayı alan zenciler -ya da ezilen sınıfın öteki üyeleri-, her şeyden önce verenin üstünlüğünü ve kendi zavallılıklarını, eylemsizliklerini, değersizliklerini kabul etmiş oluyorlar. Toplum içinde kendilerine bir yer yok. Toplum kendilerine biyolojik varlıkları ötesinde bir değer vermiyor.

Bu ezginlik, iki zıt tepkiyi aynı anda doğuruyor; çaresiz kabullenme ve umutsuz isyan. İsyan, çeşitli biçimlerde gösteriyor kendini. Amerikan kültürüne karşı isyan var. Birçok zenciler kendilerini "Afro-Amerikan" diye çağırıyorlar. İslâmı kabul ediyorlar, Afrika'nın doğasal dinlerini kabul ediyorlar, Suvahili konuşuyorlar, giyinme, yeme, eğlenme geleneklerini değiştiriyorlar. Ekonomik ve politik düzene başkaldıran sosyalistler var. Şehirleri yakan anarşistler var. Ayrılıyorlar, birleşiyorar, kaynaşıyorlar. Şaşkın bir beyaz toplum, çaresizlik ve şaşkınlık içinde, anlamadan bakıyor onlara...

Öte yandan, umutsuzluk ve çaresizlik, gecekondularda da kol geziyor. Kendilerine güveni olmayan babalar, evlerini bırakıp gidiyorlar. Çocuklar babasız büyüyorlar. Küçücük yaşta, tutarsız bir düzende olmanın verdiği güvensizliği tadıyor, alışkanlığını ediniyorlar. Sosyal Güvenlik fonundan ayda birkaç dolar fazla alabilmek için kadınlar her yıl yeni bir çocuk yapıp, parayı dostlarıyla kırışıyorlar. Çocuklar mutsuz, umutsuz, gülümsemesiz. Çocuklar onbeşinde orospu, ya da soyguncu oluyorlar. Sistem, kendi sefaletini sürdürebilmek için dâhiyâne yollar buluyor. Uyuşturucu maddeler, içki, televizyon, seks ve kumar... "Tebahhur sûresi"nden basamaklar mı bunlar?

bir seçim gezisinden anılar ve izlenimler IX

hürrem arman

KAHVE SOHBETLERİ

Ertesi gün sabahtan İl Merkezi'nde toplandık. Yöneticilerin çok işi vardı. İl Başkanı Şükran Kurdakul:

— Bugün sizi tamamen serbest bırakalım, çok işlerimiz var ve hattâ bu gece kahve sohbeti de yapamıyacağız, dedi.

Öğle yemeğinden sonra Paşa Ordu Evi'nde, biz otelde dinlendik. Akşam yemeğini, otobüs garajına yakın bir köftecide, kokoreçle, hepimizin de oldukça özlediğimiz biçimde yedik.

Ertesi gece iki kahvede sohbet toplantısı yapıldı. Kenar mahallelere belediye otobüsleriyle gittik.

Şükran Kurdakul'un açış konuşmalarından ve etkili ara görüşmeleriyle hepimiz artık bölünmüş bulunan konularımızı sıra ile işledik. Burada Şükran Kurdakul, "Enişte Beğ" gibileri düşünerek, Anayasa'nın 12. maddesi üzerinde çok durdu. Bu maddedeki "...hiç bir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz" hükmünün "sınıf" sözcüğünü vurgulu bir biçimde ve tekrarlayarak okudu. Anayasa, aile ve zümrelerle beraber, toplumda "sınıf"ların olduğunu da kesinlikle belirtmiş, sınıflara da imtiyaz tanınamıyacağını kesin hükme bağlamıştı. En sonda gene, Diş Doktoru Abdullah Palabıyık konuştu. Bu konuşması daha etkili ve ilginçti. Sınıf gerçeğini, küçük esnafın nasıl ihmâl edildiğini, ara tabakaların ne biçimde iktidarların amaçları için kullanıldığını herkesin anlayacağı gibi ve gene kendi hayatından da örnekler vererek açıkladı.

Bu kahvede, assubaylıktan ayrıldıktan sonra reklâmcılıkla hayatını kazanan genç ve heyecanlı bir partili de, Afşin Davras, etkili bir görüşme yaptı. Kendisi, Belediye Meclisi adayı idi. Daha çok, mahallî seçimlerle ilgili konular üzerinde durdu. Balıkesir'in çözüm bekleyen konularını açıkladı.

Bu kahvelerde bir "Enişte Beğ" çıkmadı, soru da sorulmadı. Dinleyen kalabalıkta bir anlayış ve benimseyiş seziliyordu.

Ertesi gün bir minibüsle, hava bir hayli karardıktan sonra, Bandırma'ya ulaştık.

SOSYETE DEDİKLERİ

Bandırma'ya, 1937 yılı başında, hiç alışamadığımız bir sosyete grupuyla, üç arkadaş Istanbul'dan vapurla gelmiştik; hazır bekleyen otobüslerle hemen Bursa'ya gitmiş ve Uludağ'a çıkmıştık.

Katıldığımız grup, İstanbul Kayak Kulübü üyeleri idi. Birkaç milletvekili, İstanbul Valisi Muhittin Üstündağ'ın, o günlerde bir hayli ünlü olan güzel kızı, bir kaç Mısır prensesi ve her hallerinden zenginliğin şımarıklığı taşan kalabalık bir grup... Biz ise, üç kırtipil ilk öğretim müfettişi: Muvaffak Uyanık, Recep Çekiç ve ben. Muvaffak Uyanık, bildim bileli kayakçı ve dağcıydı. Kulüp yöneticileri ile tanışırdı. Uludağ'daki büyük otelin yapılmasına bu kulüp çok yardım etmişti, yani Muhittin Üstündağ el uzatmıştı. Uludağ'daki büyük otel, kayak mevsimlerinde İstanbul sosyetesinin emrindeydi. Otelde bunlara çok ucuz bir tarife uygulanırdı. Günlük yatak, sabah kahvaltısı, öğle ve akşam yemekleri -hatırımda kaldığına göre- 1,5 lira kadar az bir para ile karşılanırdı. Muvaffak Uyanık bizi de bu tarifeye sokturduğu için, bu grupun arasındaydık. Ay sonu olduğundan, paramız kuruşu kuruşuna hesaplıydı. Recep ile ben, kayakları İstanbul Üniversitesi Öğrenci Derneği'nden, dağcılık elbiselerini ve kunduralarını Haydarpaşa Lisesi'nden, izci İhsan Âbi'den almıştık. Muvaffak'ın düzeni tamamdı.

İlk ve son olarak, Uludağ'da, düşe kalka ve hiç de öğrenemeden kayak yaptımdı. Ve gene ilk ve son olarak beş - altı gün bir sosyete yaşayışını gördümdü.

Bayanların ve bayların türlü türlü elbiseleri vardı. Cepler her cins para ile doluydu. Gündüz. türlü kayak yarışmaları yaptılardı. Geceleri ise danslı, viskili eğlenceler... Biz, rakı bile içemedikti. Otelde her cins içki çok pahalıydı. Geceleri geç vakitlere kadar poker partilerinde, masalarda, bizim üçümüzün bir yıllık maaşımız tutarında paralar döndüydü. Paris'le, Londra'yla telefon görüşmeleri yapıldıydı. Hemen hepsi yabancı bir dille konuşuyordu. Biz üçümüz, başka bir dünyanın insanları gibi kaldıktı aralarında. Onlar bizi, biz onları yadırgadıktı. Karşılıklı nezaket sırıtmalarından başka bir ilgimiz olmadıydı. Ama kendimizi değil onları küçük gördüktü.

Hak edilmiş bir yaşayış özleminin temel kurallarını vermeğe çalıştığımız Bandırma'daki kahve sohbetinden dönünce, İskele Oteli'nin salonunda bunları hatırladım. Anayasa'nın 12. maddesi, Abdullah Palabıyık'ın görüşmeleri, Hilton, Otel Dedeman ve Ankara Oteli'ndeki hayatla Ankara'da Altındağ gecekondularında yaşayanların hayatları birbirine karıştı. Her devirde okka dörtyüz dirhemdi galiba. **(Devam ediyor)**

iktisadî kalkınma seferberliği VI

dr. beşir hamitoğulları

4) Bölgelere göre bu yardımın dağılımı:

Aşağıdaki tablolar, bize, çeşitli bölgelere göre 1961-1966 yılları arasında "köy yoları yapımı"na 1967 bütçe yılı itibariyle köy içme suları için halk katılımlarını göstermektedir (16).

TABLO: 13

MARMARA BÖLGESİ

KÖY YOLLARI YAPIMI (1961 — 1966), KÖY İÇME SULARI YAPIMINA HALKIN KATILIŞI (1967)

İLLER	1961 T. L.	1962 T. L.	1963 T. L.	1964 T. L.	1965 T. L.	1966 T. L.	1967 (000) TL.
Edirne	6.471	80.495	98.453	204.790	242.920	264.249	267
Kırklareli	—	—	24.600	82.553	81.433	171.066	255
Tekirdağ	171.577	—	—	99.508	537.764	179.998	561
İstanbul	—	—	15.790	—	—	4.589	—
Kocaeli	—	—	36.217	84.006	25.551	126.000	304
Sakarya	54.550	48.360	104.700	220.241	231.494	235.876	674
Bilecik	—	—	—	—	8.343	151.000	37
Bursa	48.121	45.358	436.600	287.500	—	103.600	504
Balıkesir	—	—	21.256	—	—	126.879	601
Çanakkale	37.542	60.000	5.525	21.082	56.663	282.591	482

TABLO: 14

EGE BÖLGESİ

KÖY YOLLARI YAPIMI (1961 — 1966), KÖY İÇME SULARI YAPIMINA (1967) HALKIN KATILIŞI

İLLER	1961 T. L.	1962 T. L.	1963 T. L.	1964 T. L.	1965 T. L.	1966 T. L.	1967 (000) TL.
İzmir	18.173	37.429	867.349	285.493	261.171	475.426	1.044
Manisa	—	104.301	150.599	221.976	185.400	327.932	854
Aydın	2.000	500.000	115.499	231.009	335.355	538.237	1.906
Muğla	—	80.000	51.600	66.894	116.220	232.807	626
Denizli	—	42.000	131.000	154.455	129.305	479.393	685
Uşak	—	25.000	12.100	141.500	—	146.754	105
Afyon	36.292	21.000	66.936	13.150	10.900	97.120	1.217
Kütahya	—	61.284	6.361	141.242	131.413	236.406	460

TABLO: 15

AKDENİZ BÖLGESİ

KÖY YOLLARI YAPIMI (1961 — 1966), KÖY IÇME SULARI (1967)'NA HALKIN KATILIŞI

İLLER	1961 T. L.	1962 T. L.	1963 T. L.	1964 T. L.	1965 T. L.	1966 T. L.	1967 (000) TL.
Adana	—	—	122.500	208.700	162.736	280.000	960
Antalya	—	65.113	126.553	236.824	208.622	206.894	1.312
Burdur	—	—	14.200	147.611	241.622	65.780	198
Isparta	—	36.759	31.840	241.747	59.614	147.939	884
Hatay	68.020	31.900	76.400	90.822	125.643	225.000	795
İçel	114.142	3.857	140.167	192.365	—	233.804	—
Maraş	12.450	3.300	30.000	59.000	113.326	136.901	471

TABLO : 16

ORTA ANADOLU BÖLGESİ

KÖY YOLLARI YAPIMI (1961 — 1966), KÖY İÇME SULARI (1967)'NA HALKIN KATILIŞI

İLLER	1961 T. L.	1962 T. L.	1963 T. L.	1964 T. L.	1965 T. L.	1966 T. L.	1967 (000) TL.
Ankara	—	39.060	110.600	4.800	13.275	—	403
Çankırı	159.841	43.335	16.214	16.173	—	61.482	545
Eskişehir	—	—	194.900	21.250	21.200	103.800	530
Kayseri	—	7.600	49.400	19.200	301.568	884.846	566
Kırşehir	869	—	8.080	34.263	119.808	170.900	303
Konya	—	—	142.750	416.294	230.360	503.682	2.591
Niğde	110.000	6.281	17.350	60.278	96.224	252.729	1.240
Nevşehir	—	11.215	20.233	—	115.788	166.834	337
Sivas	—	15.488	34.970	—	179.371	200.000	1.095
Yozgat	—	—	29.167	76.297	142.448	234.000	724

TABLO : 17

KARADENİZ BÖLGESİ

KÖY YOLLARI YAPIMI (1961 — 1966), KÖY İÇME SULARI (1967)'NA HALKIN KATILIŞI

İLLER	1961 T. L.	1962 T. L.	1963 T. L.	1964 T. L.	1965 T. L.	1966 T. L.	1967 (000) TL.
Amasya	32.000	7.900	27.100	154.580	56.875	244.270	548
Artvin	—	4.600	172.397	133.000	135.927	182.429	563
Bolu	—	—	76.061	41.900	129.603	265.000	885
Çorum	8.262	10.000	37.800	359.673	152.577	161.166	536
Giresun	400.000	340.000	262.200	48.524	109.684	272.400	1.184
Gümüşhane	—	300.000	—	112.300	143.130	130.000	526
Kastamonu	—	35.000	28.921	113.968	—	145.037	895
Ordu	203.346	117.611	193.469	843.832	165.700	677.743	1.635
Rize	—	480.000	82.500	210.731	—	212.070	413
Samsun	12.370	56.630	121.100	215.350	490.353	63.178	1.156
Sinop	21.313	—	67.410	80.453	123.317	119.782	938
Tokat	—	—	39.650	73.400	38.890	55.985	1.055
Trabzon	—	250.000	101.500	—	164.189	267.000	1.192
Zonguldak	4.000	—	45.494	—	96.980	164.084	1.460

TABLO : 18

GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ

KÖY YOLLARI YAPIMI (1961 — 1966), KÖY İÇME SULARI (1967)'NA HALKIN KATILIŞI

İLLER	1961 T. L.	1962 T. L.	1963 T. L.	1964 T. L.	1965 T. L.	1966 T. L.	1967 (000) TL.
Adıyaman	—	—	122.500	280.700	162.736	280.000	373
Gaziantep	—	34.600	4.500	57.000	58.800	17.980	639
Urfa	—	—	23.894	78.286	—	21.800	4
Mardin	—	—	—	—	688.952	296.722	946
Diyarbakır	—	10.000	2.500	—	—	15.600	97
Siirt	—	—	—	—	10.600	16.435	122

TABLO : 19

DOĞU ANADOLU BÖLGESİ

KÖY YOLLARI YAPIMI (1961 — 1966), KOY IÇME SULARI (1967)'NA HALKIN KATILIŞI

ILLER	1961 T. L.	1962 T. L.	1963 T. L.	1964 T. L.	1965 T. L.	1966 T. L.	1967 (000) TL.
Ağrı	2.000	4.590	—	300	—	—	240
Bingöl	—	—	—	—	8.343	151.000	52
Bitlis	—	670.438	—	—	—	4.283	227
Elâzığ	13.492	—	81.000	—	—	9.120	197
Erzincan	—	—	50.974	4.855	44.908	61.166	444
Erzurum	12.000	10.000	—	13.500	—	119.500	2.368
Hakkâri	—	—	—	23.636	—	10.000	190
Kars	3.150	—	—	12.200	—	41.413	1.007
Malatya	—	—	42.450	22.600	22.400	17.335	278
Muş	—	—	—	122.639	—	5.166	200
Tunceli	—	—	—	—	—	—	—
Van	—	—	—	37.003	—	64.652	105
Genel							
Toplam	1.549.981	3.700.513	4.962.020	6.960.340	7.300.931	11.830.020	66.359
Artış	100	239	320	449	471	764	—

Atıl iş gücünü, iktisadî kalkınma stratejik değişkeni yapacak ulusal bir kalkınma modelinde, bölgesel çerçevede, her bölgeye özgü özelliklerin derinliğine araştırılarak ortaya konmasıyla tesbit edilecek hedeflerin başarıyla uygulanabilmesi, benimsenmesi, bu özelliklerin doğrultusunda yapılacak âhenkli uyumlu, tutarlı bir farklılaşmayı sağlamak mümkün olabilecektir.

(16) **Rakamlar, Köy İşleri Bakanlığının, çeşitli çalışmalarından yararlanarak derlenmiştir.**

(Basın A — 20060 - 37/2) - 91

sanat

marks ve engels'in estetik yazıları III

györgy lukacs

Doğaldır ki bu açıklamayla, burada incelemek zorunda olduğumuz başlıca konuların hepsini çözemedik henüz. Kapitalist üretim düzeninin sanata düşmanlığı, kapitalist iş bölümünde de kendini gösterir. Özellikle bu noktayı iyice aydınlatabilmek için ekonomiyi tümden gören yönteme başvurmalıyız. Konumuzla ilgili olarak bir tek ilke seçmekle yetineceğiz. Bu ise, emekçi sınıfın, verdiği kurtuluş savaşıyla nitelikçe üstün bir düzeyde geliştirdiği ve kendinden önce oluşan büyük demokratik ve devrimci hareketlerden miras olarak aldığı insancılık ilkesi, tüm insanın, tüm ve uyumlu gelişimini gerçekleştirmek ilkesidir. Oysa, kapitalist üretim biçimlerine özgü sanata ve kültüre düşmanlık, insanı parçalayarak, onun somut bütünlüğünü soyut uzmanlaşmaya dönüştürür.

Romantik kapitalist düşmanları da bu durumu böylece kabul ediyorlar. Fakat onlar, bu durumda, kaderden, felâketten başka bir şey sezemediler hiçbir zaman. Bu nedenle, hani duygusal, ülküsel bir biçimde de olsa, en ilkel toplumlara sığınmayı denediler. Böyle bir tutum, ister istemez, gerici bir görünüm almaya tutsaktı. Marks ve Engels, hiç bir zaman, kapitalist üretim biçimlerindeki ilerlemeyi yadsımamışlardır, ama aynı zamanda, bu biçimlerin insan - düşmanı yönlerini amansızca açığa vurmaktan da geri kalmamışlardır. Herşeyi aydınlıkla, açıkça gördükten sonra şunu göstermişlerdir ki, insanlık, gerçek ve kesin kurtuluşunun, yani sosyalizmin maddesel koşullarını hazırlayabilmek için, bu evreden geçmek zorundaydı. Ne var ki, kapitalist toplum düzeninin, ekonomik - toplumsal - tarihsel bakımdan zorunlu niteliğinin kavranması, devrini doldurmuş çağlara sığınmanın şiddetle reddedilmesi, Marks ve Engels'in kapitalist uygarlığa yöneltikleri eleştiriyi hiçbir zaman yumuşatmamıştır. Tersine, daha da keskin kılmıştır. Bu konuda Marks ve Engels'in, geçmiş çağları gözönünde tutmaları romantik bir kaçış değil; insanlığın en sağır, en umutsuz bir baskı ve sömürüden, derebeylikten, kurtuluş savaşının başlangıcını hatırlatmak içindir. Nitekim, Engels'in Rönesans hakkındaki çeşitli gözlemleri, bu kurtuluş savaşıyla, emekçi sınıfın özgürlük savaşının ilk evreleriyle ilgilidir. Engels, kapitalist işbölümüyle, o çağın çalışma biçimlerini karşılaştırdığı zaman, bunu, bu son biçimleri övmek amacıyla değil, insanlığı gelecekteki kurtuluş'a götüren yolu göstermek amacıyla yapar. Şöyle diyor Engels:

(Rönesans) insanlığın o zamana dek gerçekleştirdiği ilerici devrimlerin en büyüğü olmuştur: devlere ihtiyacı olan ve devler yaratan bir çağ... Onlar ki, düşünce, tutku, yaradılış, evrensellik ve bilgelikleri sayesinde devdiler. Yeni burjuva egemenliğini kuran bu kişiler, herşey olmalarına rağmen, hiçbir zaman burjuvaca sınırlı olmadılar. Nitekim o çağın kahramanları, sonradan gelen kuşakları tek yönlü yapan ve ezici etkisinde habire yakındığımız işbölümünün tutsağı değildiler. Onları başkalarından daha çok ayıran şey, kimisinin söz ve kalemle, kimisinin kılıçla, çoğunun da her ikisiyle zamanın çatışmalarına katılarak, çağlarının olayları ve savaşlarıyla haşır neşir yaşamaları ve davranmalarıdır. Bu nedenledir ki onlar, kendilerini tam insan yapan o doluluk, o karakter gücüne sahiptiler. Masa başı bilginleri ise, istisnadırlar. Onlar, ya ikinci, üçüncü sıradan kimselerdir, ya da suya sabuna dokunmayan, ihtiyatlı, dar kafalı, rahatına düşkün açıkgöz kopyalarıdır.

İşte bütün bu nedenledir ki Marks ve Engels, çağdaşları yazarları, kapitalist işbölümünün insanı aşağılayan, yıkan etkilerine karşı tavır almaya; insanı, özü ve bütünlüğü içerisinde kavramaya çağırıyorlardı. Çağdaşlarının çoğunda bu bütünlüğe, bu esas'a yönelmiş eğilimlerin eksikliğini duydukları için, onları önemsiz artıklar sayıyorlardı. Lassalle'ın Sickingen adlı trajedisini eleştirirken, Engels, şöyle diyordu:

Haklı olarak siz, bugün pek geçerli olan ve gitgide süzme bir kılıkırkyarıcılığa dönüşen ve hiçbir sonuca götürmeyen ve artıklar edebiyatının temel niteliğini teşkil eden 'yanlış' saptamalara karşısınız.

Engels, aynı eleştiri mektubunda, modern ozanın, bu gücü, bu görüş genişliğini ve bu bütünlüğü hangi kaynaktan alabileceğini de gösterir. Engels, Lassalle'ı, yapıtında, hiç de başarı umudu vermeyen ve temelde gerici olan Sickingen aristokrat hareketine gereğinden fazla değer tanıyıp, zamanın büyük köylü kımıldanışlarını önemsememiş olmasından dolayı suçlamakla kalmayıp, aynı zamanda, halk yaşantısının geniş ve zengin bir biçimde işlenmesinin yapıta ne kadar gerçek ve hayat dolu nitelikler kazandırabileceğine de değinir.

Bütün bu gözlemler, kapitalist düzendeki ekonomik temelin, yazarın öznelliğiyle oldukça bağımsız bir şekilde, edebiyatta nasıl yansıdığını ortaya koyar. Fakat Marks ve Engels, öznellik ânını hiç bir zaman ihmal etmezler. Bu sorunu daha ilerde derinlemesine inceleyeceğiz. Şimdilik sa-

dece bir yönüne değinelim. Sıradan burjuva yazarı, kendisini, ait olduğu sınıfıyla, onun öryargılarıyla, yani burjuva sınıfıyla özdeş kılar ve bu onu ödlek yapar, gerçek sorunlardan kaçırır. 1840 yıllarından sonra meydana gelen ideolojik ve edebî çatışmalar sırasında, genç Marks, o zamanlar çok okunan ve hattâ Almanya'da pek çok tanınan, Eugén Sue'nün Paris'in Esrarı adlı romanı üzerine derin bir eleştiri yazar. Burada belirtmek istediğimiz, Marks'ın, Sue'nün kişiliğinde en çok sinirlendiği şeyin, onun tabansızca kapitalist topluma nasıl uyduğu, çıkarcı amaçlarla realiteyi nasıl bozup sahteleştirdiğidir. Bugün artık hiç kimse Sue'yü okumuyor. Fakat zaman zaman, düzenli bir ritimle, o yılların burjuva beğenilerine uygun bir biçim de, moda yazarların türediği gerçeği düşünülürse, Marks'ın bu eleştirisi, olaylar aynı olmasa bile, her bakımdan geçerliliğini korumaktadır.

Dikkat edilirse, edebiyatın oluşum ve gelişiminden yola çıkan bizim bu incelememizin, yavaş yavaş, hiç fark edilmeden, esas anlamda estetik sorunlarını kapsadığı görülür. Böylece, marksçı sanat görüşünü ilgilendiren sorunların ikinci bölüğüne geçiyoruz. Marks, edebiyatın oluşum ve gelişiminin, tarihsel ve toplumsal öncüllerinin (6) araştırılmasını çok önemli bulur; fakat edebiyatı kapsayan sorunların böylece çözülmüş olduklarını da savunmaz:

Gel gör ki, güçlük Yunan sanatının ve Yunan destanının bazı toplumsal gelişim biçimlerine bağlı olduğunu anlamakta değildir. Asıl güçlük, bu sanatın ve bu destanın bugün hâlâ içimizde estetik bir haz uyandırması ve bazı bakımlardan aşılması imkânsız bir örnek teşk'l etmesidir.

Marks'ın bu soruya verdiği cevap, bu kez de tarihsel, içlemsel bir nitelik taşımaktadır. Marks, "insanlığın normal çocukluk dönemi" olarak eski Yunanlıların dünyasıyla, sonraki kuşakların ruhsal yaşantısı arasındaki ilişkileri işaret eder. Fakat bu onu, toplumun doğuşu sorununa değil, biçimsel olmayan, geniş bir diyalektik ufuk içerisinde, estetiğin temel ilkelerini belirlemeye doğru götürür. Nitekim Marks'ın bu konudaki cevabı, her sanat yapıtının, her çağın estetik özünü ilgilendiren iki büyük sorunu ortaya koyar: insanlık evrimi açısından betimlenmiş (7) dünyanın anlamı nedir? Ve bu evrim çerçevesinde, yazar, dünyanın dönemlerinden birini ne biçimde betimler?

Sanatsal biçim sorununa götüren yol, işte buradan geçecektir. Doğaldır ki bu sorun ancak diyalektik maddeciliğin genel ilkeleriyle sıkısıkıya bağlı olarak konulup çözülebilir. Diyalektik maddeciliğin başlıca savlarından (tez) birine göre, dış dünyanın bilincine varma, (bilincin kendisine bağlı olmaksızın), düşüncelerde, betimlemelerde (8), duygularda, realitenin yansımasından başka bir şey değildir. Bu durum; adı geçen ilke daha genel bir biçimde ele alındığında her tür maddecilikle uyuşsa da ve idealizmin her gösterisine kesinlikle karşı olsa bile, diyalektik maddeciliğin mekanik maddecilikten ayrılmasına engel olmaz. Bu eskimiş maddeciliği eleştiren Lenin, onun, yansıma kuramını diyalektik olarak kavramak yetisinde olmadığını gösterir.

Sanat yapıtı, dış dünyanın insan bilincinde bir yansıması olarak, diyalektik genel bilgi kuramının çerçevesine girer. Kuşkusuz, sanat yapıtı, kendine özgü nitelikleri dolayısiyle, bu kuramın, başka alanlara göre kesinlikle değişik yasaların hüküm sürdüğü, özel ve kendine özgü bir bölümünü teşkil eder.

Yansıma kuramı estetikte hiç de yeni birşey değildir. Sanatsal yaratmanın özünü iyi bir biçimde anlatan bir benzetme olması nedeniyle, yansıma sözcüğünün canlandırdığı imge, Shakespeare sayesinde üne kavuşmuştur. Shakespeare, Hamlet'in oyuncular sahnesinde, bu anlayışı, kendi edebiyat kuramı ve uygulamasının bir niteliği olarak gösterir. Fakat bu fikir, aslında, daha da eskidir. Öyle ki, tâ Aristotel estetiğinin temel sorunu olarak belirmiş, o zamandan bu yana, gerileme dönemleri dışta bırakılırsa, hemen hemen her estetik anlayışında egemenliğini sürdürmeye devam etmiştir. Anlaşılacağı üzere, bu evrimin tarihsel bir serimi, bu incelemenin görevi değildir. Sadece şuna değinelim ki, idealist estetik anlayışlarından birçoğu (örneğin, Platon estetiği), şu veya bu biçimde, bu kuram üzerine kurulmuştur. Daha önemlisi, dünya edebiyatının hemen hemen bütün büyük yazarları, kimi zaman güdüsel, kimi zaman da az, ya da çok derecede bilinçli olarak, yansıma kuramını izlemişler, buna göre yapıtlarını vermişler ve kendi kendilerine sanatsal yaratmanın ilkelerini aydınlatmak çabaları, hep bu doğrultuda yolunu bulmuştur. Hemen hemen bütün büyük yazarların amacı, realitenin sanatça yeniden verilmesi (9) olmuştur. Realiteye bağlılık, onu, bütünlüğü ve tamlığı içerisinde tutkuyla teslim etme çabası, Shakespeare, Goethe, Balzac gibi büyük yazarlar için, edebî büyüklüğün asıl ölçüsü olmuştur.

Marksçı estetiğin, köklü bir yenilik ihtiyacı duymadan bu temel sorunu ele alması, esas nedeni bilmeden, emekçi sınıf ideolojisini mutlaka yeni bir şeye, bir sanat öncülüğüne bağlıyan kimseleri şaşırtmaktadır. Bu kimseler sanıyorlar ki, emekçi sınıfın kurtuluşu, kültür alanında da bütün geçmişin yadsınmasını gerektirir. Marksçılığın temel yazarları (10) ve kurucuları, bu görüşü hiç bir zaman savunmamışlardır. Onlara göre, emekçi sınıfın verdiği kurtuluş savaşı, bu sınıfın dünya görüşü ve geleceğe hazırladığı uygarlık; insanlığın, binlerce yıl boyunca geçirdiği evrim içerisinde habire işlediği gerçek değerler bütününü miras edinir. Lenin, bir yazısında, marksçılığı, burjuva ideolojilerine göre üstün kılan nedenlerden birinin, onun ilerici kültür kalıtımlarını eleştirisel yöntemle özleme yeteneği ve geçmişte büyük olarak ne varsa onu organik olarak sindirme yetisi olduğunu söyler. Bütün bu öncülerini, marksçılık, sadece -bu 'sadece' nin anlamı, gerek metodolojik, gerekse içlem bakımından çok büyüktür- onların yapmak istediklerini bilinçli hale getirmekle; idealist ve mekanik sapmalarını ortadan kaldırmakla; bu sapmaları asıl nedenlerine indirerek, toplumsal evrimin kesinlikle bilinen yasalar sistemine sokmakla aşar. Estetik, edebiyat kuram ve tarihi bakımından durumu şöyle özetleyebiliriz: Marksçılık, yüzyıllardan beri en büyük sanatçı ve yazarların yapıtlarında, en iyi düşünürlerin sistemlerinde mevcut, yaratma eyleminin temel ilkelerini, kavramsal bir açıklığa yükseltir. Şimdi şu soru akla geliyor: edebî yaratmanın sâdık ve aynasal görünümü olması gereken realite nedir? Burada verilecek cevabın olumsuz yanı daha önemlidir: sözü edilen realite, sadece, dış dünyanın ânında algılanan yüzeyi değildir; yani tıpatıp aynı, rastlansal ve ânlık olaylar değildir. Marksçı estetik, bir yandan sanat kuramının ortasına gerçekçiliği koyar ama, öte yandan her tür doğacılık ve dış dünyanın ânında algılanan yüzeyinin fotoğrafik kopyasından tatmin olunan her eğilimle amansızca savaşır. Marksçılık, bu konuda da yeni birşey demiyor. Yaptığı tek şey, geçmişin büyük yazarlarının edebiyat kuramlarının ve uygulamalarının özünü teşkil eden şey'i en yüksek bir bilinç ve açıklık düzeyine yükseltmektir.

çevirenler :

bedrettin cömert-zeki özcan

NOTLAR (çevirenlere aittir):

(6) öncüller: ilk önerme (fr.: prémisses)

(7) betimlenmiş: it. rappresentato; ortaya biçimce konulmuş

(8) betimleme: it. rappresentazione (fr. représentation); Türk Dil Kurumunun gerek Türkçe Sözlüğü, gerekse Fransızca Sözlüğü, bu sözcüğün karşılığını, betimlemenin yanında, 'tasvir' diye de alıyor. Aynı biçimde, 'description' sözcüğü de, 'betimleme' ve 'tasvir'le karşılanmış. Oysa 'représentation' ile 'description' arasında benzerlik olmadığı gibi, çok temel ve önemli bir fark da vardır. Bu fark, günlük dilde belki kendisini pek belirli bir şekilde göstermez. Yani, bazı önemsiz durumlarda bu farkın üzerinde durulmayabilir. Oysa, estetik - felsefi terminolojide, her iki deyimin de ayrı ayrı, biri ötekinin yerine geçemeyecek şekilde, bir yeri vardır. Tasvir mekanik bir eylemi bildirirken, 'betimleme', sanatta, kişisel; kişisel'den önce, biçimce, belirli estetik isterlerine cevap veren bir görünümde, veriş, sunuş anlamına gelir.

(9) yeniden verme: it.: riproduzione

(10) temel yazar: klâsik yazar, it.: classico del marxismo, anlamında.

savunma

gülten akın

Sağ kolumla cüpbenin kolunu aradığımda çarpıntı başlamıştı. Mübaşirin yüzüne baktım. Mübaşir kâtibin, kâtip başkâtibin yüzüne baktı. "Demek başladı.." dedi, başefendi. Başımı salladım. "Oturun" dedi biri. Oturdum. "Ara kararlarında kalkmayabilirsiniz" dedi. Baktım, yargı salonundayım. Daha doğrusu, biraz kalemde, biraz yargı salonunda. Yargı salonundaki yüreğim hızlandıkça, kalemde sobanın dibinde, ezilmiş adamların kahverengi gözbebekleri arasında dolaşan yüreğim, "yavaş" diyordu ona, "sâkin ol, dinlen." "Savunmanı yap!" diye gürlediler. Uzakta bir yerden, kara ve kırmızı bir cüpbenin, kara bir gözlüğün arkasından,

— Ben mi? dedim. Neyi söyliyeyim ben? Ne istiyorsunuz benden?

Cüpbe, karaya kesti. Bağırdı:

— Görevini yap!

— Neydi görevim, unuttum? Bir hatırlatıverseniz lütfen.

Cüpbe, kırmızıya kesti:

— Tüze yan tutmaz!

Kendi yanımı ansıdım. Öyle ya... Kara çantamı açtım. Dosyalardan birini çıkardım. İçinde belgeler vardı. Güven dolmuştu içime. Bir kez öpüp başıma koydum belgeleri. Öyle alışmışım. Kutsaldılar. Mübaşirin kahverengi ellerine baktım. Sonra konuşmaya başladım:

— Değerli mahkeme (mi dedim acaba), açıkça anlaşılmaktadır ki toprak Ellâsındır.

Kırmızı cüpbe gürledi uzaktan:

— Ellâs da kim oluyor? Kimin avukatı olduğunuzu hatırlayın! Tüze yan tutmaz!

— Yaşasın tüze! diye bağırdım.

Peki, ben kimi savunmak için burdaydım? Zaman kazanmak istiyordum. Bir daha bağırdım:

— Yaşasın sayın, değerli, yüce..

Baktım, yüce ve değerli olan hemen yanıbaşımda. Hukuktan arkadaşımdı. O zaman cüpbesi ve gözlüğü yoktu. Benim de yoktu. Yumuşak ve insancıldı. Yine öyle. Yüreğim ferahladı.

— Küçük bir hatırlatma yapamaz mısınız?

Yavaşça mırıldandı:

— Tüzeyi bilirsiniz. Tüze yan tutmaz. Ancak eski bir arkadaşlık adına size bir ad verebilirim. Bir ipucu: "Hasan oğlu Hasan."

Baktım, Hasan oradaydı. Hasan oğlu Hasan. Seni Hasan oğlu Hasan! Hasan, yumuşak uysal gözleriyle gülümsedi. Güvenini bildirdi.

— Toprak Ellâsındır. Belgelerini vermiştim. Bakınız. Hiç bir belge olmasa da, bu topraklar, bütün topraklar Ellâsındır. Babasından ona kalmıştır. Her bahar, her güz, kan ter içinde o çalıştı orda. Ağaçlar da, evler de onundur. O kesti, o yaptı. Eski eserler de onundur. Gömüler de, gömütler de. Dedesinden, babasından kaldı.

Cüpbe, karaya kesti; uzakta, çok uzakta..

— Konuyu dağıtıyorsunuz. Avuç içi kadar bir topraktır konu. Bu, son hatırlatma olsun. Hasanla Ahmet arasında tartışma. Yüz yıldır, ikiyüz yıldır.

Bu kez de ben bağırdım:

— Tüze yan tutmaz!

Ses, uzaktan yankılandı: "Tüze yan tutmaz!"

Ben bağırdım:

— Bir avuç değil, dünya kadar. Hasanın da değil, Ahmedin de... Ellâsın! Ben, Ellâsın avukatıyım!

---

hakkâri 170 km.

Serseran serçevan
Ez gulam, gurbanem

Ne Urartu kilisesi adamlar bunlar
Saklayıp acılarını soğuk mahzenlerde
Patlatıyor ama kendi kendilerini yıkıyorlar
Her yıkım bir birikimdir, seviyoruz
Çünkü ağıtların türkülerin canı
Sarışın bir Urartu Ahdamar'da söyler
Efsaneye göre tam burda
Kara bir kürdoğlanı girmelidir
Karşı kıyıdan şiire her gece
Sarı kız ışığı yakmalıdır. Oğlan
Gölü yüzerek, kiliseye..
Ve Istanbulun bakkal filesi şairleri
Karşılıklı övgüler düzerken birbirine
Artostan adamlarını toplayan fırtına
Ezerek Gevaşı, göle yürümeli
Gazeteler: Şu kadar ev, şu kadar hayvan, şu kadar ölü
Ölülere karışmayız ama evler suda eridi
"Her şey toprağa karışacak çünkü topraktan olmadadır"
Bir kere fırtına girince şiire
Ne kalır kız, ne Urartu, ne efsane
Boğulmuştur çünkü öteki oyuncu
Sürdürmek uymaz kurallara

Sonra deniz kuşlarının doldurduğu batağa
Makinalı, sözlü bir büyük adam sürüsü
Varır gelir, konutlar yapılmaz töre gereği
Evler yeniden örülür çamurdan, çocuklar ölür
"Ev yıkılır, adam ölür"

Yeniden sarı kız bir başka oğlanla
"Hatine lorke, hanime lorke, dilbere lorke
Keri bine, banir hürgem dilbere lorke"
Dilber bıçağı getirmez, çünkü tembeldir
Oğlan peyniri kesemez.

gülten akın

(1962'lerde Gevaş'ta yazıldı. Çukurova sel kıyısında anımsanıp basıma verildi)

— Kaç para aldınız? dedi ses.

Alay vardı.

— Efendim? Anlamadım..

— Hasanı savunmak için..

— Para mı? Evet. Hasandan. Aldım çok para. Bizim evde, çocuklar.

— Öyleyse Hasanı savunmalısın. İstersen Ahmedi de savunabilirsin. Ama başkasını değil... Tüze yan tutmaz.

Ben direttim:

— Ama Hasan ve Ahmet, dâvanın iki yanı. Ben nasıl savunabilirim ikisini de? Nasıl seçerim birini? Madem Hasanın Avukatıyım..

— Önemi yok! Önemi yok bunun! Dâva düzeyi değişmedikçe kimi olsa savunabilirsiniz. Esase gelin lütfen..

— Yer, Ellâsındır! Ben Hasanın avukatı da olsam, bu değişmez. Kaldı ki, ben Ellâsın avukatı olmayı istedim hep. Rica ederim, bir de bu açıdan dinleyin beni.

— Düzey ve açı değiştirilemez. Tüze yan tutmaz.

— Yaşasın tüze! Çok yaşasın! Ellâs yan değil ki... Her şeyin sahibidir o. Tüzenin de...

Cüpbe, kırmızıya kesti:

— Seni ve Ellâsı derhal tutuklamam gerekecek. Duruşmaya engel oluyorsunuz.

Salon bir köstebek yuvası gibi ufaldı, ufaldı. Derinleşti. Yargıç, Ahmet ve Hasan, mübaşirin yardımını beklemeden ittiler beni. Tâ dibine. Karanlık bir derinliğe. Gülüşmelerini duyuyordum dışarda ilkin. Sonra Hasan bağırmaya başladı birdenbire:

— N'olacak bizim dâva şimdi? Hani benim hanımablam? Kim savunacak beni şimdi?

İnan olsun, tek kişi yanıtlamadı bu soruyu. Yargıç da, Ahmet de susuyordu.

Cüpbenin ilk kez sarıya kestiğini, gömütüme düşen ışıktan anladım. Hasan ağlamaya da vurdu işi giderek.

— İyi abam benim. Garip abam benim. Bendim o Ellâs dediğin. Kimseler anlamadı, ben bile.

Sesine başka hıçkırıklar karışıyordu:

— Ben bile, diyordu Ahmet. Oysa bendim, Ellâs dediği.

Sarı cüpbe mırıldanıyordu:

— Ben de olabilirim o dediği. Ama tüze yan tutmaz.

Sobanın dibinde. Eski bir sandalyede. İyice rahatlamış olmalıyım. Yüreğim duruldu. Sol kolumu kaldırdığımda çarpıntı yoktu. Cüpbemi çıkardım.

Kumru, 1967

karadeniz

b - demeç :

ve drama köprüsünde ruhi su
bir gerilla şafağıdır balam
büyütür en güzel ürpertiyi
yalınca gidişlerde çoğalan

belki de erzurumlu bir sabahla
oturup çayocaklarına kentlerin
alaca türküler tutturulur hep
ve ıslak yerlerinden kaçılır
dağa vurgun göçebelerin

ne kadar da uzun bu kuşkular
yuvasına getirir salt bir kuşu
hem ağrısı büyür gelişlerinde
ve ayrılık hiç bilinmez olur
bütün çoban ateşlerinde

acemce bir kitapta özgürlük
dokuz yavrulu bir ceylândır
çünkü her ceylân oralarda
bir nice yorulmadır

yani bilinmez karanlığı güzün
sürer gider bir uzun kartalla
en duygulu yerine zamanın
bir nice yalnızlığı çömelir
silâhsız ve mermisiz olmanın

sonra geviş getirir bir ikindi
rabindranath tagore'un evinde
ve asya ilk kez asya olur
bunca sürgünün ve bozgunun
en güzel yerinde

ve drama köprüsünde ruhi su
bir al savaşa dönüşür balam
bütün çarşıların mora döndüğü
bir nice al savaşa

işte o zaman bütün haritalarda
bir ırgat güneşlenir durmadan
çekerek elleriyle yorgunluğunu
korkularının hiç böyle bölünmediği
en ince duvarlardan

ne de alışkın bu tavşan bu dağa
hep yatağına dönük yanık yüzü
belki de ıslak yerlerinde göğü
yağmuru dağılmış bir mayıstır
karanlığına ay vurduran

abdülkadir bulut

özür : Bir dalgınlık sonucu, Abdülkadir Bulut'un "karadeniz, c - keban" şiiri bu şiirinden önce yayınlanmış; "c - keban" ise "c - kebon" olarak çıkmıştır. Düzeltiriz.

devr-i süleyman kaçaklar ve a. kadir

bülent habora

Alınlarına **"satılmıştır"** damgası vurulmuş birtakım kimseler, bundan bir süre önce **"Devr-i Süleyman"**'a saldırdılar. Ağızlarından salyalar akıyordu, gözleri dönmüştü tümünün de, yaptıkları işin ne denli yanlış olduğunu bilmiyorlardı.

Bir cumartesiydi. Sokaklar, yağmur altında şoförlere yalvaranlarla doluydu. Aynı saatlerde Halk Oyuncuları (Tuncer Necmioğlu, Aydın Engin, Ersun Kazançel, Umur Buğay, Mustafa Alabora), **"Pir Sultan Abdal"**'ın hazırlıklarıyla uğraşıyordu.

"Devr-i Süleyman"'ın ardından **"Pir Sultan Abdal"**... **"Aport"** tekniğiyle yetiştirilmiş olanlar belki bu oyuna da saldıracaklardır. Tıpkı **"patlamış mısır - pepsi cola - ciklet"** çizgisindeki, Vietnam'daki çirkinlerinin Amerika'daki güzelleri gibi... O güzellerin iğrençliklerini anlatan **"Kaçaklar"**'ı gördünüz mü, bilmem? Filmin bir bölümünde, sokakta, kendi halinde giden bir karaderiliye saldırır beyaz ve de güzel Amerikalılar. Amaçları öldürmektir, toz etmektir karaderiliyi. Bu karaderiliyi öldürmekle, sanki Amerika, Vietnam'da yok olan namusunu kurtaracaktır. **"Devr-i Süleyman"**'a saldıran salyalılarla karaderiliye saldıran güzel beyaz Amerikalılar arasında pek büyük bir ayrım yoktur. Belki bizimkinin **"satılmış"** gibi bir üstünlüğü vardır.

"Devr-i Süleyman"'a saldırmakla sanki herşey düzelecek. Örneğin, Aksaray'da yağmur altında şoförlere yalvarmıyacak halk; Atatürk'ün adını taşıyan bulvarda, otomobilini çalmasınlar diye elektrik direğine zincirle bağlamayacak sahibi; altındaki Mustang'iyle halka nanik yapmayacak özel sektör çocuğu.

Evet, **"Devr-i Süleyman"**'a saldırdı salyalılar. Belki başka oyunlara da saldıracaklar. Çünkü onlar, **"saldırmak"** için eğitilmektedirler.

Ve Türkiye için artık emir verilmiştir: **"Geriye marş!"**

Bir yanda ağızlarında salya, ellerinde sopalarla oyunlara saldıran satılmışlar, bir yanda gerçek yazarlara saldıran birtakım kalem efendileri, öte yanda Anayasa'nın en belirli maddesine karşı çıkarak kitap toplattıran bilirkişiler... Tümü de ayrı ayrı yollardan Türkiye'ye **"geriye marş"** komutunu vermektedirler.

Başarıya ulaşacaklar mı? Yooo... Bakın **"Devr-i Süleyman"**'cılar daha bir gururla oynuyorlar oyunlarını, seyirciler daha bir yürekten alkışlıyorlar. Gerçek yazarlar daha bir cesaretle yazıyorlar. Kitapları toplananlar daha bir bilenmiş olarak ortaya çıkıyorlar.

Evet, kitapları toplananlar daha bir bilenmiş olarak ortaya çıkıyorlar. Ve kitapları toplananlar, kitapları toplatanlara er veya geç, ama muhakkak öğreteceklerdir bu işin yanlışlığını.

Bazı savcılar ve bilinen bilirkişiler, bütün dünyada yayınlanan dev eserlerin Türkçeleri çıkınca toplattırmışlardır. Ama bu toplattırdıkları eserlerin yazarlarının adlarını silememişlerdir kafalardan.

Bırakın yabancıları, gerçek Türk yazarlarını da, şairlerini de sevmez bizim kitap düşmanları. Türkiye'nin en iyi yazar ve şairlerinin eserleri, yayınlandığı devirlerin **"kitap sevmeyenler"**'i tarafından yasaklanmış, toplatılmış veya o eserlerin yaratıcıları tutuklanmıştır. Nâzım Hikmet, Sabahattin Âli, Sait Faik, A. Kadir, Arif Damar, Hasan Hüseyin, bu isimlerden bazılarıdır. Bu dev sanatçıların isimleri ve eserleri Amerika'dan Japonya'ya, Sovyetler Birliği'nden Mısır'a kadar, her yere yayılmıştır. Ama yasaklayıcıların adlarını kimse bilmiyor. Tıpkı Galile hikâyesi... Galile'ye saygı duyulur, ama onu öldürenleri kimse düşünmez bile.

Kitabı toplatılan büyük şairlerimizden biri de A. Kadir'dir. O'nun **"Tebliğ"** adlı kitabını yasaklayanlar belki de ölmüşlerdir. Belki de kuytu bir köşede kahvelerini içiyorlardır. Ama A. Kadir, hemen hemen bütün şiirlerini biraraya getirip kitap halinde çıkardı (1). **"Tebliğ"**'i yasaklayanları görmek isterdim şimdi! **"Ne haber amcalar?"** derdim onlara. **"Keyfiniz gıcır, neşeniz yerinde mi?"**

"Mutlu Olmak Varken"'e 14 sayfalık bir önsözle giriyor A. Kadir. Ve bu 14 sayfada da Türkiye'de gerçek sanatçıya yapılan zulümleri, bu zulümlerin ardındaki aptallıkları, iğrençlikleri anlatıyor. Ve gerçek sanatçının Türkiye'deki tahtakurularıyla savaşını, açlıkla savaşını anlatıyor. Anlatıyor A. Kadir, polisleri, polis yamaklarını, onüç yaşındaki açlık kurbanı orospuları, jurnalcileri anlatıyor.

İşte devrin polisleri:

bu düzene saltanatımı yazacağım bir gün
ezilen biri olma tasasından kurtulup

gitmiyoruz götürülüyoruz suyun akıntılı ya da durgun oluşuna kimi ağır kimi hızlı akıp
kukla gibi iplerimiz oynatılır herşey mevsiminde gerek iyi şeyler ve onlarla beraber herşey
bir ölçü gözetir bilge en iyilerde bile ne birşey kazanıyor ne kaybediyorum artık
raslantıların rüzgârıyla sağa sola yukarı aşağı gitmektir hergün özlemlerimiz ardından
dua kitaplarıyla işim kalmadı şu her yaratıldığı yerin rengini alan hayvan gibi değişir durur
hep salıntı gidip gelme kararsızlık gitmiyoruz götürülüyoruz suyun akıntılı veya durgun oluşunda

kendimde türlü haller içinde bulmadığım karşıtlık yok utangaç yüzsüz çekingen sessiz ahmak ve cahil
bu gökkubbe kayırmaz hiçkimseyi beni kayırdığı kadar buğdayı benim için rüzgârı suyu falan
evrenin en soylu yeri göklerde bir kartalla aynı övgüyü daha iştahla açıklar
çıkara ve bencil tutkuya dayanır aklın köleleğini bile gereğince yapamıyorum.
ama hep kararsızlık ve şüphe içindeyim ülkemin düzenini yazmaya
hep salıntı gidip gelme kararsızlık gitmiyoruz götürülüyoruz suyun akıntılı veya durgun oluşunda

elimizden çekip aldıklarını dişimiz tırnağımızla savunmalıyız özgürlüğü
kanun çoğaltıp yargıç yetkilerini daraltmak yargılara sınır çizmek gibi
herşeyimizi emirlerine verdik ama düşünce dışı aklımız değil bükülen dizlerimiz olsun önlerinde
çemberler içine hapsediyoruz harcayıp bağışladığı bağımsızlığı doğanın
salt esintilerle edindiğim sağduyu yoktur bizi yöneten zorbalık duyusunda
hep salıntı gidip gelme kararsızlık gitmiyoruz götürülüyoruz suyun akıntılı veya durgun oluşunda

çocuk rüyalarında öle öle büyüyen şimşeğin göz kamaştırmasına benzer bir parıltılı
kolay inanır aldanmaya ya da aldatmaya hüznün düşkünleri en elverişlidir bilmediklerimiz
oysa çok rahat konuşur masal okuyan allahın isteklerine sözcülük edip cahil kâhinler
yani olmayan bir hakimin olması lâzım yani biz medreseli bir çocuk çabası ah nerdesin
nerdesin büyük düşüncelerimizi aldatıp ülkemin kargaşalığına sebep olan düzen
hep salıntı gidip gelme kararsızlık gitmiyoruz götürülüyoruz suyun akıntılı veya durgun oluşunda

gökalp erturan

"İkinci soruyu, emniyet müdür muavini sordu makamında: 'Bu kitap ne be?' Bizim zavallı 'Tebliğ'i tutmuş elinde, mendil gibi sallıyordu: 'Bu kitap ne?' 'Şiir kitabı.' dedim. Önündeki kahve fincanını gösterdi, hiç unutmam, bende ayakta duracak hal yok, iki gün iki gece uyumamışım, hep ayakta bırakmışlar, hiç oturmamışım, ağzıma bir lokma bir şey koymamışım, boğazıma bir damla su girmemiş, bir tek cıgara bile içmemişim. Hepsi yasak. 'Şu fincana dair şiir yazsana... Nedir o açlık, sefalet, açlık, sefalet?.. Rus konsolosluğunda da neler olduysa hepsini anlatacaksın bize... Ne diye gidersin ulan sen öyle Rus filimlerine?...' Ben: 'Hiç bir şey olmadı orda. Filmi seyrettik, çıktık. Neden bunu yalnız bana soruyorsunuz? Çağırın Hüseyin Cahid'i, sorun.' dedim. Ses yok. 'Toplatılan kitabım da mahkemeye verilsin, orda savunurum kitabımı.' dedim. Gene ses yok. Yalnız: 'Her şeyi söyleteceksin buna!...' dedi, arkamda duran iri yarı polise. (.....) Kitap mahkemeye verilmedi. Bana en ufak bir savunma hakkı tanınmadı."

Ve işte gerçek sanatçıya yapılan İŞKENCE.

"İki gün iki gece daha bıraktılar beni o şekilde, ayakta, uykusuz, aç, susuz ve cıgarasız. Dudaklarımı kıpırdatmaya, bir kelime söylemeye mecalim kalmadıydı. (.....) Beşinci gün bir yatak getirdiler."

Aferin adamlara! A. Kadir'e bu işkenceyi yapmakla Türkiye'yi kurtardılar. Eğer A. Kadir'e bu işkenceyi yapmasalardı Türkiye yanmıştı.

A. Kadir, önsözün bir yerinde de bir jurnalciyi anlatıyor, hiç yorum yapmadan. Jurnalcinin bir şiir eleştirisini (!) almış, aynen yayınlamış. Bu 1943 model jurnalciyle 1968 modeli jurnalci arasında pek bir ayrım yok. Kafaca aynı çizgideler jurnalciler.

Neyse, okuyun A. Kadir'in **"Mutlu Olmak Varken"**ini. Daha neler öğreneceksiniz neler!.. 14 sayfalık önsözden sonra da A. Kadir'in dev şiirleri başlıyor. Ve A. Kadir'in büyüklüğüne bir kez daha saygı duyacaksınız, bir kez daha yürekten alkışlıyacaksınız şiirlerini...

Evet, sanat ve fikir düşmanlarının, sanat ve fikir adamlarının durumu budur. Bugün kitaplar toplanacaktır, yazarlar, çeviriciler zindanlara atılacaklardır. Çünkü birinci perde oynanmaktadır. Ama bir de işin ikinci perdesi vardır. Bunu, değil Türkiye'deki sanat ve fikir düşmanları, dünyanın hiç bir yerinde hiç bir kimse değiştiremez. Ve Türkiye'de, Anayasa'ya göre oynanacaktır bu ikinci perde. Ve o günler yakındır. Bu, böyle biline!..

---

(1) Mutlu Olmak Varken - A. Kadir'in şiirleri - 1968 200 sayfa, 7.5 lira...

osman n. koçtürk

Ben yazı yazmayı kalabalık bir insan topluluğu ile konuşma ve hasbıhal etme kabul ederim. Bundan dolayı da konuşuyormuş gibi rahat yazarım. Konuşmak için, nasıl bir sebep lâzımsa, yazı yazmam için de böyle bir sebebin olması ve ortamın şekillenmesi gerekir. Bir olay, bir fikir, bir kitapta veya gazetede okuduğum herhangi birşey beni etkiler, ondan sonra o olay üzerinde düşündüklerimi konuşur gibi yazmaya başlarım. Son zamanlarda konuşmayı pek sevmemeye başladım. Yazı yazmak bana çok daha olumlu ve zamanı daha iyi değerlendiren bir eylem olarak görünüyor.

Yazı yazarken çevre koşullarına fazla önem vermem. İki yıl öncesine kadar, evimde yemek masası olarak kullanılan bir masayı, yemeklerden sonra yazı masası olarak kullanırdım. Şimdi bir yemek masamız olduğu için eski yemek masasını yazı masası gibi kullanıyorum. Çocuklar konuşurken, hattâ benimle şakalaşırken bile yazı yazabilirim. Fakat ciddi ve bilimsel bir yazı hazırlarken, gece yarısından sonra çalışmayı tercih ederim.

İşsiz kaldığım süre içinde, geceleri çalıştım ve gündüzleri uyudum. Çalışmaya ve işyerime gitmeye mecbur olduğum zaman bunu yapmak zor oluyor ve uzun süre dayanamıyorum. İnsan uykusuz kalıyor. Geceler, okumak ve düşünmekten başka yazmak için de en elverişli zamandır kanısındayım. Mesleğim (*) yazılarım üzerinde etkili olmuştur. Bütün olaylara biyolojik açıdan bakarım. Bu davranışımın yanlış olmadığına ve beni daha gerçekçi sonuçlara götürdüğüne inanıyorum.

Yazı yazmayı, kalabalıklarla konuşmak olarak kabullendiğim için, yazı yazarken hitap ettiğim veya hitap ettiğimi farzettiğim kitlenin niteliğine göre, rahatlık veya huzursuzluk duyarım. Öğretmenlere, işçilere, halka hitap ediyorsam samimiyetine inandığım bu insanların rahatlığını duyarım. Fakat hazırladığım yazı aydın geçinen, müşkilpesent ve öküz altında buzağı arayan grupları ilgilendirecekse, kibar bir ev sahibinin iyi tezyin edilmiş, fakat huzursuz misafir odasında duyulan rahatsızlığı ve huzursuzluğu duyarım. Bu çeşit yazıları yazıp yazıp yırttığım, hattâ yazmaktan vazgeçtiğim olur.

İki defa evlendim. Birinci evliliğim 15 yıl sürdü. Bu devre içinde çok az yazı yazdım. Onüçüncü yılını yaşadığım ikinci evliliğim binlerce yazı ve kırkı aşkın kitap yazmam için elverişli olan bir ortamda devam ediyor. Yazı yazmak için aile çevremden muhalefet değil teşvik görürüm. Bunu istismar ettiğimin de farkındayım. Son yıllarda yazı yazarken, bazı gayrisamimi çevrelerin, önyargılarla vâki olacak tefsirlerinin ağırlığını omuzlarımda hissediyorum. Samimi olmayan bazı okurlar, meseleyi istedikleri gibi değerlendirme alışkınlığında olan kişiler, yazdıklarınızı yanlış anlayıp, anladıkları gibi değerlendirerek, ithama varabilecek suçlamalara girişebiliyorlar. Bu değerlendirmeyi yazarak ve sorarak yapmaktansa kendi aralarında dedikodu şeklinde yürütmeleri hem etkili oluyor, hem de insanı üzüyor. Bir yazarın böyle hareket etmemesi ve bu kabil davranışlara önem vermemesi gerektiğine inanıyorum. Galiba biraz da alınganım.

Hayatım boyunca, aceleci ve sabırsız bir davranış içinde yazı yazdım. Müsvedde yapmam ve yazıyı makinede yazar, çok zaman öylece postalarım. Eskiden hiç aksamadığım halde, son yıllarda yaşımın ilerlemesi dolayısıyle bazı hataları önleyemediğimi görüyorum. Artık yazılarımı okuyor ve gerekirse kalemle düzeltiyorum.

(*) Koçtürk, bio-kimya doçenti, beslenme uzmanıdır.

lâle devri

salın tabancam salın!

Emperyalizmin sermayesi bir gazetede duyurulduğuna göre, "Türk Silâhlı Kuvvetleri, yeni bir plân gereğince, nükleer ve konvansiyonel silâh, donatım ve malzeme yardımıyla, Nato içindeki batılı ülkelerin boyuna çıkarılacak"mış. Amaç da, "Doğu bloku'ndan gelecek herhangi bir saldırıya karşı uyanık ve hazırlıklı olmak"mış.

Bu nükleer ve konvansiyonel silâhlar "Nato tarafından verilecek"miş.

Halk der ki böylesi hallerde: "Aç karnım, açık karnım... Salın takımım salın!" Biz bunu azıcık değiştirerek şöyle diyelim: "Aç karnım, açık karnım... Salın tabancam salın!"

yazık

CHP Genel Sekreteri, "Köylü, ülkenin efendisi olmanın gereklerini bizim iktidarımızda anlıyacaktır" diyor.

Desenize, kıyamete kaldı bu iş!

ayvayı yediniz !

Siyasal Bilgiler Öğrenci Yurduna saldıran "Ergenekon Keçileri"ne öğrenci kızlar ayva atmışlar.

Yani, ne demektir bu?

"Ayvayı yediniz" demektir. Fakat, ne de güzel komposto yapılır ayvadan, biliyor musunuz? Kızlar nereden buldular ki bu kadar ayvayı?

yanlış

"İktidar, acz içinde" diyorlar.

Yanlış!

Doğrusu, "Acz, İktidar içinde"dir. Ve böylesi iktidarların alınyazısıdır bu.

belli değil

Piyasada 2 milyon sahte para varmış.

Sahtesini sahte olmıyanından ayırdedip ayıklamak güç olduğuna göre, sahte olmıyanını ayıklasınlar da olsun bitsin şu iş. Ruhsati'nin dediği gibi:

"Dünyanın gidişi acayip oldu
Koyun belli değil, kurt belli değil"

dünaydın !

Yüzakımız Aziz Nesin'i "Zortek"lerin, "Killing"lerin, "Jim Maykıl"ların arasına sıkıştırmağı başaran "Günaydın" gazetesi, Komer'in arabasının yakıldığı günkü sayısında birinci sayfayı boydanboya TİP'in kapatılmasının istendiği haberine ayırmıştı.

Ne denir?

"Günaydın"a dünaydın!

evde

Amerikalıların gümrük muayeneleri evde yapılıyormuş. Amerika ile birtakım anlaşmaların da böyle yapıldığı söyleniyor ya... Şaşılacak ne var bunda?

bir kere şey..

CHP Genel Sekreteri, Bursalı işadamlarına Ortanın Solu'nu bir güzelce anlatıverince, AP'li işadamları şıppadak anlamışlar dam diye avluya bastıklarını ve "Aldatılmışız" demişler.

Zararı yok, bir kere şey edilene şey denmez.

neden mi?

"Komer, Türkiye'ye niçin geldi?" diye soran saflar var.

Niçin mi geldi?

"Herkese gelmez belâ, erbâb-ı istihkak arar."

basın !

Basına ağır cezaî hükümler konulmak isteniliyor.

Adı üstünde, be birader: "Basın!"

ilâhi..

Mucip Ataklı Paşa, "AP, karşı ihtilâl hazırlıyor" diyor.

İlâhi Paşa!

AP İktidarı zaten, karşı ihtilâl iktidarıdır. Asıl suçlanacak olanlar, buna meydan verenlerdir.

hitler ve itler

Burası Türkiye. Yıl, 1969. Buradaki birtakım zıpırlıkları Hitler'inkine, zıpırları da Hitler'e benzetmek olmaz.

evet ve hayır

AP'nin kodamanları, meğer, kökü dışarda Müslüman Birliği"nin üyesiymişler.

Tekzib:

Bu yana dön: "Yalan, bin kerre yalan!"

O yana dön: "Elhamdülillah!"

metafizik goygoy

MP'nin "dörtbaşımâmur" Başkanı Bölükbaşı, "Şer kuvvetleri mutlaka yenilecektir" diyor.

Yani inler, cinler, periler...

FORUM

onbeş günlük, politika, ekonomi, kültür ve sanat dergisi

●

Yıl: 15 Cilt: XXI - Sayı: 355

●

Yönetim yeri: Yenişehir, Büyük Han No. 55 - Ankara

Sahibi: Azime Korkmazgil

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Hüseyin Korkmazgil

(FORUM ve yazarın adı belirtilmeden yazı aktarılamaz)

●

Dizildiği ve Basıldığı Yer: TÖYKO matbaası

Telefon : 10 41 68

İlân ve abone: Arka kapak 1000 Tl. (iki renkli: 1500 Tl.) * Metin arası santimi 15 Tl. (sürekli ilân pazarlıkla) * Abone: Yıllık 30 Tl. - Altı aylık 15 Tl. (toplu abonelerde yıllık 24, altı aylık 12 Tl.) * A.B.D. (uçak) 136 Tl. - Avrupa (uçak) 85 Tl. - Yabancı devletlere (âdi) 67 Tl. * Eski sayılar 200 kuruş.

●

Haberleşme: FORUM Dergisi, P.K. 131 - Telefon: 178737 ANKARA